

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

*Επιλεκτική Εμπιστοσύνη σε θρησκευόμενους πληροφορητές κατά τη διάρκεια της
ενήλικης ζωής*

Πτυχιακή Εργασία της
Αναστασίας Βαρελά

ΦΛΩΡΙΝΑ
ΙΟΥΝΙΟΣ 2024

Φύλλο Εξέτασης

1. Επόπτρια: Γεωργιάδου Τριανταφυλλιά

Βαθμός: 10

2. Δεύτερος Βαθμολογητής: Πνευματικός Δημήτριος

Βαθμός: 10

Γενικός Βαθμός: -10

Η συγγραφέας, Αναστασία Βαρελά, βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στις εργασίες τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

Υπογραφή:

Ημερομηνία: 16/06/2024

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη διερεύνησε αν οι ενήλικες αντιλαμβάνονται τη θρησκευτικότητα ενός πληροφορητή ως χαρακτηριστικό που αυξάνει την αξιοπιστία του και την αξιοπιστία της πληροφορίας που αυτός δίνει. Σε συμμετέχοντες (N = 201) δύο ηλικιακών ομάδων (νεαροί ενήλικες και μεσήλικες) παρουσιάστηκαν κείμενα αναφορικά με τη διατροφή, τον καιρό και τη διαπαιδαγώγηση ως δημοσιεύματα σε επιστημονικές ιστοσελίδες. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν την αξιοπιστία διαφορετικών τύπων πληροφορητών, επιστήμονα και επιστήμονα με θρησκευτικό ρόλο σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρείχαν, καθώς και να απαντήσουν σε ένα ερωτηματολόγιο που αξιολογεί διαφορετικές πτυχές της θρησκευτικής τους πίστης. Τα αποτελέσματα για τους μεσήλικες έδειξαν ότι η θετική στάση στη θρησκεία τους παροτρύνει στην προτίμηση πληροφοριών από επιστήμονα με θρησκευτικό ρόλο. Για τους νεαρούς ενήλικες τα ευρήματα δεν ήταν τόσο συνεπή όσο των μεσηλίκων. Αυτό υποδηλώνει ότι η θρησκεία γίνεται αντιληπτή ως χαρακτηριστικό αξιοπιστίας για όσους έχουν εγγύτητα σε αυτή και ιδιαίτερα για τις μεγαλύτερες ηλικίες, ενώ για τις νεαρές η θρησκεία ίσως δεν θεωρείται σημαντικός παράγοντας που θα μπορούσε δυνητικά να επηρεάσει τη λήψη καθημερινών αποφάσεων.

Λέξεις-κλειδιά: θρησκευτικότητα, αξιοπιστία, νεαροί ενήλικες, μεσήλικες, επιστημική εμπιστοσύνη

Abstract

This study investigated whether adults perceive the religiosity of an informant as a characteristic that enhances the informant's credibility and the credibility of the information provided. Participants (N = 201) from two age groups (young adults and middle-aged adults) were presented with texts regarding nutrition, weather, and parenting as publications on scientific websites. Participants were asked to evaluate the credibility of different types of informants, a scientist and a scientist with a religious role, based on the information they provided, and to complete a questionnaire assessing various aspects of their religious faith. The results for middle-aged adults indicated that a positive attitude towards religion encourages them to prefer information from a scientist with a religious role. For young adults, the findings were not as consistent as those of the middle-aged group. This suggests that religion is perceived as a credibility characteristic for those who are close to it, particularly for older age groups, while for younger individuals, religion may not be considered an important factor that could potentially influence everyday decision-making.

Keywords: religiosity, credibility, young adults, middle-aged adults, epistemic trust

Περιεχόμενα

Φύλλο Εξέτασης.....	1
Περίληψη.....	2
Abstract	3
Εισαγωγή.....	7
<i>Επιλεκτική Εμπιστοσύνη</i>	8
<i>Επιστημική Εμπιστοσύνη</i>	8
<i>Επιλεκτική εμπιστοσύνη και χαρακτηριστικά του πληροφορητή</i>	9
<i>Αξιοπιστία</i>	9
<i>Ειδημοσύνη</i>	10
<i>Ακεραιότητα και Ηθικότητα</i>	10
<i>Άλλα κοινωνικά χαρακτηριστικά των πληροφορητών</i>	11
<i>Ψευδείς ειδήσεις</i>	12
<i>Παράγοντες Επιρροής</i>	12
<i>Ηλικιακές Διαφορές στην αποδοχή ψευδών ειδήσεων</i>	13
<i>Φαινόμενο Ψευδαίσθησης της Αλήθειας</i>	14
<i>Θρησκευτικότητα και επιλογή πληροφορητή</i>	15
<i>Η παρούσα έρευνα</i>	17
Μέθοδος	18
<i>Συμμετέχοντες</i>	18
<i>Πειραματικός Σχεδιασμός</i>	18
<i>Ερευνητικά Εργαλεία</i>	19
<i>Αξιοπιστία της πληροφορίας</i>	20
<i>Εκτίμηση της ορθότητας</i>	20
<i>Αξιοπιστία του πληροφορητή</i>	20
<i>Θρησκευτικότητα</i>	20
<i>Διαδικασία</i>	22
<i>Στατιστική Ανάλυση</i>	22

Αποτελέσματα	23
<i>Αξιοπιστία του Πληροφορητή, Εκτίμηση Ορθότητας και Αξιοπιστία της</i>	23
<i>Πληροφορίας μεταξύ των ομάδων Α' και Β'</i>	23
<i>Διατροφή</i>	23
<i>Καιρός</i>	23
<i>Διαπαιδαγώγηση</i>	24
<i>Αξιοπιστία του Πληροφορητή Εκτίμηση Ορθότητας και Αξιοπιστία της</i>	25
<i>Πληροφορίας μεταξύ των ηλικιακών ομάδων 20-30 και 45-65</i>	25
<i>Διατροφή</i>	25
<i>Καιρός</i>	25
<i>Διαπαιδαγώγηση</i>	26
<i>Ανάλυση Διακύμανσης κατά N παράγοντες: Αξιοπιστία της Πληροφορίας/ διάσταση θείο</i>	27
<i>Διατροφή και Καιρός</i>	27
<i>Διαπαιδαγώγηση</i>	27
<i>Διαπαιδαγώγηση</i>	28
<i>Ανάλυση Διακύμανσης κατά N παράγοντες: Εκτίμηση Ορθότητας για την</i>	28
<i>Αξιολόγηση της Αξιοπιστίας της Ιστορίας με τη διάσταση θείο</i>	28
<i>Αξιοπιστία της πληροφορίας: Ειδημοσύνη πληροφορητή/ διάσταση θείο</i>	29
<i>Διατροφή</i>	29
<i>Διατροφή, Καιρός και Διαπαιδαγώγηση</i>	29
<i>Καιρός</i>	30
<i>Διαπαιδαγώγηση</i>	30
<i>Αξιοπιστία της πληροφορίας: Ακεραιότητα πληροφορητή/ διάσταση θείο</i>	31
<i>Διατροφή</i>	31
<i>Διατροφή και Καιρός</i>	32
<i>Καιρός</i>	32
<i>Διαπαιδαγώγηση</i>	32

<i>Διαπαιδαγώγηση</i>	33
<i>Αξιοπιστία της πληροφορίας: Ηθικότητα πληροφορητή/ διάσταση θείο</i>	34
<i>Διατροφή</i>	34
<i>Διατροφή, Καιρός και Διαπαιδαγώγηση</i>	34
<i>Καιρός</i>	34
<i>Διαπαιδαγώγηση</i>	35
<i>Ανάλυση Διακύμανσης κατά N παράγοντες: Αξιοπιστία της Πληροφορίας/ διάσταση αμφιβολία</i>	36
<i>Καιρός</i>	36
<i>Ανάλυση Διακύμανσης κατά N παράγοντες: Εκτίμηση Ορθότητας για την</i>	37
<i>Αξιολόγηση της Αξιοπιστίας της Ιστορίας με τη διάσταση αμφιβολία</i>	37
<i>Αξιοπιστία της πληροφορίας: Ειδημοσύνη πληροφορητή/ διάσταση αμφιβολία</i>	37
<i>Καιρός</i>	37
<i>Αξιοπιστία της πληροφορίας: Ακεραιότητα πληροφορητή/ διάσταση αμφιβολία</i>	37
<i>Καιρός</i>	37
<i>Αξιοπιστία της πληροφορίας: Ηθικότητα πληροφορητή/ διάσταση αμφιβολία</i>	38
<i>Καιρός</i>	38
<i>Συζήτηση</i>	40
<i>Περιορισμοί και Προτάσεις για Περεταίρω Έρευνα</i>	44
<i>Βιβλιογραφία</i>	45
<i>Βιβλιογραφία Ιστοριών και Ιστοσελίδων</i>	54
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α	i
<i>Ερευνητικά Εργαλεία</i>	i
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β	ix

Εισαγωγή

Η θρησκεία είναι ένα αναπόσπαστο στοιχείο της καθημερινής ζωής για σημαντικό μέρος του πληθυσμού, καθώς οι ηγέτες της παρέχουν πρακτική καθοδήγηση και πληροφορίες για τη σωματική και ψυχική υγεία αλλά και για επίκαιρα επιστημονικά και κοινωνικά ζητήματα (Anshel & Smith, 2014). Το επίσημο δόγμα κάθε χώρας φαίνεται να διαμορφώνει τις στάσεις των ατόμων προς τους επιστήμονες (Chan, 2018). Αυτή η επίδραση δεν έχει μελετηθεί διεξοδικά για τον ελληνικό πληθυσμό. Πρόσφατα ερευνητικά δεδομένα για τους εφήβους και τους νεαρούς ενήλικες αναδεικνύουν το γεγονός ότι η εγγύτητα στη θρησκεία συμβάλλει την αποδοχή επιστημονικών πληροφοριών που γράφονται από θρησκευόμενα πρόσωπα (Pnevmatikos & Georgiadou, 2024). Τα ευρήματα όμως για τον ενήλικο πληθυσμό στον ελλαδικό χώρο είναι ιδιαίτερα περιορισμένα. Για αυτό είναι σημαντικό να διερευνηθεί αν η θρησκευτικότητα επηρεάζει τον τρόπο αξιολόγησης των πληροφοριών από τους ενήλικες, καθώς έχουν αυξηθεί σημαντικά οι «διαδικτυακοί ειδικοί» (Online Experts) και οι θρησκευτικές ιστοσελίδες.

Σκοπός της συγκεκριμένης μελέτης είναι να αναδείξει αν ο θρησκευτικός ρόλος του πληροφορητή και το περιεχόμενο των πληροφοριών (διατροφή, καιρός, διαπαιδαγώγηση) επηρεάζει την επιλογή του πληροφορητή σε ενήλικο πληθυσμό. Ακόμη, πρόκειται να διερευνηθεί αν το επίπεδο θρησκευτικότητας επηρεάζει την εμπιστοσύνη προς τον πληροφορητή. Αυτή η εξέταση προϋποθέτει ότι οι πληροφορητές έχουν ίδιο επίπεδο εμπειρογνωμοσύνης ως προς το θέμα που εξετάζουν και ίδια οπτική στις παρεχόμενες πληροφορίες. Η μόνη διαφορά είναι ότι ο ένας πληροφορητής ανήκει στον κλάδο της θρησκείας ως λειτουργός και όχι ως απλός θρησκευόμενος και συγχρόνως έχει επιστημονική ιδιότητα

Ως προς τη δομή της παρούσας εργασίας, αρχικά αναφέρεται στην επιλεκτική και επιστημική εμπιστοσύνη. Παρουσιάζονται χαρακτηριστικά και διαστάσεις πληροφορητών που ενισχύουν την αξιοπιστία και υποστηρίζονται από ερευνητικά ευρήματα. Γίνεται λόγος για τις ψευδείς ειδήσεις, τους παράγοντες αναφορικά με την αποδοχή τους και πιθανές ηλικιακές διαφορές που την επηρεάζουν. Ακόμη, αναφέρεται στη θρησκευτικότητα και στην επίδραση κατά την επιλογή πληροφορητή. Στη συνέχεια διατυπώνονται τα ερευνητικά ερωτήματα που θα απαντήσει η παρούσα έρευνα και τα αποτελέσματα για την αξιολόγηση πληροφορητών τόσο σε νεαρούς ενήλικες όσο και σε μεσήλικες. Παράλληλα συζητούνται και γίνονται προσπάθειες ερμηνείας των ευρημάτων συγκρίνοντας τα κριτικά με τη σχετική βιβλιογραφία. Τέλος, σημειώνονται περιορισμοί της παρούσας έρευνας και προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

Επιλεκτική Εμπιστοσύνη

Από τα πρώτα χρόνια της ζωής η απόκτηση δεξιοτήτων και γνώσεων για τον κόσμο εξαρτάται κυρίως από την εμπιστοσύνη στις μαρτυρίες (Testimonial) που προέρχονται από τους άλλους και λιγότερο από την παρατήρηση και την προσωπική εμπειρία (Hermes και συν., 2018a). Τα άτομα στηρίζονται στις μαρτυρίες των άλλων, για να λάβουν απρόσιτες, αόρατες και πέρα από την εμπειρία τους πληροφορίες (Zhang & Sylva, 2021). Η ανταλλαγή πληροφοριών στο πλαίσιο των ανθρώπινων αλληλεπιδράσεων οδηγεί στην απόκτηση γνώσεων, όταν υπάρχει εμπιστοσύνη (Li και συν., 2012). Οι πηγές των πληροφοριών διαφέρουν ως προς την αξιοπιστία και είναι πρόκληση για τα άτομα να αποφασίσουν από ποιον θα μάθουν, ώστε να μην εμπιστεύονται άκριτα και χωρίς έλεγχο (Hermes και συν., 2018b). Η ικανότητα των ατόμων να εμπιστεύονται έναν συγκεκριμένο πληροφορητή αντί κάποιου άλλου και να κρίνουν τα στοιχεία ως αξιόπιστα, αναξιόπιστα ή καχύποπτα περιγράφεται από την έννοια της «επιλεκτικής εμπιστοσύνης» (Selective Trust) (Li και συν., 2020).

Η επιλεκτική εμπιστοσύνη συνιστά ένα σημαντικό αναπτυξιακό επίτευγμα. Τα ερευνητικά δεδομένα όμως αφορούν κυρίως την παιδική ηλικία και τα αποτελέσματα προέρχονται από πειραματικούς σχεδιασμούς (Li και συν., 2020). Παρόλο που και οι ενήλικες διαμορφώνουν πεποιθήσεις για τον κόσμο στηριζόμενοι στις μαρτυρίες άλλων, τα δεδομένα είναι ιδιαίτερα περιορισμένα (Harris & Koenig, 2006). Από τη βιβλιογραφία διαφαίνεται ότι τα παιδιά δεν είναι ευκολόπιστα στις παρεχόμενες πληροφορίες, αλλά τις συγκρίνουν με βάση τις αντιλήψεις τους (Lane & Harris, 2014). Τα παιδιά ήδη από την ηλικία των τριών ετών δεν αντιμετωπίζουν ισάξια όλες τις πηγές πληροφοριών, αλλά παρακολουθούν τη συμπεριφορά του πληροφορητή, αξιολογούν τα χαρακτηριστικά του και κατόπιν τον εμπιστεύονται ή τον απορρίπτουν (Doebel & Koenig, 2013· Zhang & Sylva, 2021).

Επιστημική Εμπιστοσύνη

Η επιστημική εμπιστοσύνη (Epistemic Trust) υπάγεται στην επιλεκτική εμπιστοσύνη. Η ειδοποιός διαφορά τους εντοπίζεται στο είδος των πληροφοριών, καθώς η επιστημική εμπιστοσύνη εξειδικεύεται στη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών. Στη βιβλιογραφία οι όροι «επιστημική εμπιστοσύνη» και «εμπιστοσύνη στην επιστήμη» χρησιμοποιούνται ως συνώνυμοι.

Τα άτομα ανάλογα με τα ενδιαφέροντά, τις ικανότητες και τις ευκαιρίες επιλέγουν να εξειδικευτούν σε κάποιον τομέα, για να αποκτήσουν τεχνογνωσία (Koenig & Jaswal, 2011). Ενίοτε καλούνται ως ειδικοί να μοιραστούν τις γνώσεις τους, οι οποίες αναμένεται να είναι αξιόπιστες και επαληθευμένες (Wilholt, 2013). Οι μη ειδικοί, προκειμένου να αποκτήσουν επιστημονικές πληροφορίες, απευθύνονται κατά κύριο λόγο στους ειδικούς. Αυτό συμβαίνει, διότι η άμεση

παρατήρηση δεν αρκεί για τη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών, που αφορούν για παράδειγμα τα μικρόβια, τα σωματίδια και τα γονίδια. Ακόμη, η συλλογή και η αξιολόγηση τέτοιου είδους επιστημονικών δεδομένων απαιτεί καλή κατανόηση και εξειδικευμένες γνώσεις των ειδικών (Hendriks και συν., 2015). Οι έρευνες δείχνουν ότι τα παιδιά ήδη από την ηλικία των τριών ετών αποδίδουν τη γνώση των παρεχόμενων πληροφοριών στην ιδιότητα του πληροφορητή (Lutz & Keil, 2002). Για παράδειγμα, στην έρευνα των Lutz και Keil (2002) τα παιδιά επέλεξαν τον γιατρό ως κατάλληλο πληροφορητή για την αιτία της ρινικής καταρροής αντί τον μηχανικό αυτοκινήτων.

Ωστόσο, οι πληροφορίες που προέρχονται από ειδικούς μπορεί να είναι αναξιόπιστες. Αυτό μπορεί να συμβεί τυχαία ή σκόπιμα λόγω κακόβουλων προθέσεων και αθέτησης επιστημονικών κανόνων (Hendriks και συν., 2015· Hendriks και συν., 2016). Για αυτό τα άτομα δεν εμπιστεύονται άκριτα, αλλά κατά την αξιολόγηση των πληροφορητών και των πληροφοριών λαμβάνουν υπόψη κάποιες διαστάσεις και χαρακτηριστικά (Guerrero και συν., 2020).

Επιλεκτική εμπιστοσύνη και χαρακτηριστικά του πληροφορητή

Τα άτομα προσπαθούν να αναλογιστούν την αξιοπιστία τόσο των πληροφοριών όσο και των πληροφορητών τους ανάλογα με τα χαρακτηριστικά τους. Κατά την κρίση τους στηρίζονται όχι μόνο στην επιστημονική ιδιότητα του πληροφορητή αλλά και στην ηθική του υπόσταση. Συγκεκριμένα, προκύπτουν τρεις διαστάσεις χαρακτηριστικών κατά την αξιολόγηση της αξιοπιστίας: η ειδημοσύνη, η ακεραιότητα και η ηθικότητα. Η ειδημοσύνη σχετίζεται με την τεχνογνωσία, τη μόρφωση, την εμπειρία, την ευφυΐα και την επάρκεια. Η ακεραιότητα περιλαμβάνει χαρακτηριστικά, όπως δικαιοσύνη και ειλικρίνεια, ενώ η ηθικότητα περικλείει την υπευθυνότητα και τη δεοντολογία (Hendriks και συν., 2015). Επιπλέον, τα άτομα προτιμούν να εμπιστευτούν κάποιον με κριτήριο άλλα κοινωνικά χαρακτηριστικά, όπως τη φυλή, το φύλο, την εξωτερική εμφάνιση (Murray, 2021· McDonald & Ma, 2015). Στη συνέχεια αναδεικνύονται δεδομένα από σχετικές έρευνες για τα παραπάνω χαρακτηριστικά.

Αξιοπιστία

Το ιστορικό ακρίβειας ενός πληροφορητή είναι σημαντικός παράγοντας για την αξιοπιστία του (Vanderbilt και συν., 2014). Τα παιδιά στην ηλικία τριών και τεσσάρων ετών παρακολουθούν τη συμπεριφορά του και προτιμούν να λάβουν βοήθεια και να εμπιστευτούν αυτόν που στο παρελθόν παρείχε σωστές πληροφορίες (Tenney και συν., 2011). Βέβαια, αυτή η τάση είναι πιο ισχυρή στα τρίχρονα παιδιά τα οποία θεωρούν ότι η ακρίβεια εγγυάται μακροχρόνια εμπιστοσύνη (Corgiveau & Harris, 2009). Κατά την ανάπτυξη λαμβάνονται υπόψη και άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν την εμπιστοσύνη. Συγκεκριμένα στην ηλικία των τεσσάρων και πέντε ετών τα παιδιά αξιολογούν την ακρίβεια του πληροφορητή και τείνουν να επιλέγουν τις πληροφορίες αυτού που προέρχονται

αποκλειστικά από την κρίση του και τις γνώσεις του, παρά από εκείνον που ζητά τη βοήθεια τρίτων προσώπων (Einav & Robinson, 2011).

Η εμπιστοσύνη φαίνεται να επηρεάζεται και από τον τρόπο κρίσης του πληροφορητή. Τα παιδιά αξιολογούν την προσωπικότητά του και στηρίζουν την άποψή τους σε χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του. Αποδίδουν θετικές ή αρνητικές ετικέτες, όπως καλός ή κακός αντίστοιχα. Έτσι, θεωρούν «καλό» και κατ' επέκταση αξιόπιστο τον πληροφορητή που κρίνει θετικά και αποδέχονται τη μαρτυρία του σε σύγκριση με κάποιον που κρίνει αρνητικά (Boseovski, 2012).

Ορισμένες φορές όμως η προηγούμενη ακρίβεια δεν φαίνεται να αποτελεί καλό προγνωστικό παράγοντα της αξιοπιστίας. Όταν τα παιδιά καλούνται να επιλέξουν ανάμεσα σε δύο πληροφορητές με αντικρουόμενες απόψεις, προτιμούν να εμπιστευτούν είτε τον προηγουμένως αξιόπιστο ή αυτόν που οι πληροφορίες του δεν είναι αντίθετες με την προσωπική τους γνώμη. Μολαταύτα, αν παρουσιαστεί η μαρτυρία ενός μόνο πληροφορητή, τα παιδιά μπορούν εύκολα να τον εμπιστευτούν, ακόμη κι αν είναι ανακριβής (Vanderbilt και συν., 2014)

Ειδημοσύνη

Η ειδημοσύνη αφορά τον βαθμό που κάποιος είναι ειδικός για ένα θέμα. Σχετική έρευνα στα παιδιά των Koenig και Jaswal (2011) αναδεικνύει ότι, όταν το επάγγελμα του πληροφορητή έχει άμεση σχέση με τη συζήτηση, αυτά τον εμπιστεύονται περισσότερο από κάποιον μη ειδικό. Τα παιδιά όμως δεν αναμένουν να είναι κάποιος ικανός και σε άλλους τομείς, επειδή είναι ειδικός σε έναν συγκεκριμένο τομέα γνώσης. Ενίοτε, η έλλειψη συγκεκριμένων γνώσεων εντός επιστημονικού πεδίου μπορεί να γενικευτεί και να θεωρηθεί ως ανεπάρκεια, καθώς τα άτομα αποφεύγουν να εμπιστευτούν τις πληροφορίες κάποιου για άλλους τομείς, όταν δεν είναι ικανός στον τομέα γνώσης του (Koenig & Jaswal, 2011).

Ακεραιότητα και Ηθικότητα

Η ακεραιότητα και η ηθικότητα είναι δύο παρεμφερείς και επιδραστικές διαστάσεις για τις αποφάσεις των ενηλίκων ως προς τον ποιον θα εμπιστευτούν. Η ακεραιότητα αφορά τα θετικά στοιχεία του χαρακτήρα και τις αξίες, όπως τη δικαιοσύνη και την ειλικρίνεια. Κάποιος μπορεί να θεωρηθεί ακέραιος, όταν οι πληροφορίες που παρέχει είναι σύμφωνες με τις επιστημονικές αρχές και τους κανόνες. Η διαφοροποίηση της ηθικότητας είναι ότι το όφελος προσανατολίζεται στους άλλους και στην κοινωνία. Έτσι, ως ηθικός προσδιορίζεται ο πληροφορητής που διακατέχεται από αίσθηση ευθύνης και ηθικής, καλοπροαίρετη διάθεση και δράση προς όφελος των άλλων και όχι μόνο για προσωπικούς σκοπούς (Hendriks και συν., 2015).

Τόσο για τους ενήλικες όσο και για τα παιδιά η ειλικρίνεια επηρεάζει σημαντικά την ανάπτυξη της εμπιστοσύνης. Από τα 3 έως και τα 5 χρόνια για τα παιδιά η αξιοπιστία εξαρτάται από την

ειλικρίνεια και προτιμάται η βοήθεια από κάποιον προηγουμένως έντιμο (Doebel & Koenig, 2013). Η εξαπάτηση και τα ψέματα φαίνεται να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην εμπιστοσύνη μακροχρόνια, ακόμη και αν ο πληροφορητής παρέχει μελλοντικά αξιόπιστες πληροφορίες. Τα παιδιά όμως μερικές φορές είναι πρόθυμα να συγχωρήσουν τις ψευδείς δηλώσεις, αν ο πληροφορητής αποδειχθεί μελλοντικά ακριβής ή είναι οικείο πρόσωπο (Xu και συν., 2013). Από την ηλικία των 7 έως 11 ετών αναπτύσσεται πιο ωφελιμιστική άποψη για την ειλικρίνεια και τα ψέματα αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με το κίνητρο του πληροφορητή. Τα ψεύδη αξιολογούνται αρνητικά, όταν αποσκοπούν σε προσωπικό συμφέρον, ενώ γίνονται αποδεκτά, όταν πρόκειται για την προστασία και το καλό των άλλων (Fu και συν., 2015).

Οι αποφάσεις εμπιστοσύνης των ενηλίκων επηρεάζονται και από τη θρησκευτική ταυτότητα του πληροφορητή. Ένας θρησκευόμενος πληροφορητής ανεξάρτητα από το δόγμα του αναμένεται να έχει αξιόλογα χαρακτηριστικά και να είναι αξιόπιστος (Hall και συν., 2015). Παρακάτω δίνονται περισσότερες πληροφορίες για τον ρόλο της θρησκευτικότητας στην επιλογή πληροφορητή.

Άλλα κοινωνικά χαρακτηριστικά των πληροφορητών

Η αποδοχή πληροφοριών φαίνεται να βασίζεται και σε μη επιστημονικούς παράγοντες, κοινωνικές ενδείξεις, όπως το μέγεθος της ομάδας και η ομοφωνία, καθώς συμβάλλουν στην αξιοπιστία. Προτιμώνται οι ισχυρισμοί και οι μαρτυρίες της πλειοψηφίας, παρά αν προέρχονται μόνο από ένα άτομο που έχει αντίθετη άποψη (Corriveau και συν., 2009). Δεδομένου ότι υπάρχει θετική προκατάληψη για την ομάδα που ανήκει κανείς, όπως η φυλή, η ομοφωνία στο πλαίσιο της ενδοομάδας είναι ισχυρός παράγοντας αξιοπιστίας (Chen και συν., 2013).

Η ταύτιση με τον πληροφορητή σε κάποιο κοινωνικό χαρακτηριστικό αυξάνει τις πιθανότητες εμπιστοσύνης. Συγκεκριμένα, τα παιδιά από 3 έως 5 ετών αναζητούν πληροφορίες από οικεία πρόσωπα ή άτομα με τα οποία μοιάζουν εμφανισιακά (Harris και συν., 2012). Είναι πιθανό να αποφεύγουν ξενόγλωσσους πληροφορητές, επειδή μπορεί να μην είναι εξοικειωμένα με τη γλώσσα τους (Hetherington και συν., 2014). Ακόμη κι αν ο πληροφορητής έχει διαφορετική φυλή από τα παιδιά αλλά κοινή προφορά γλώσσας, τον προτιμούν από κάποιον της δικής τους φυλής με διαφορετική προφορά (Kinzler και συν., 2011).

Η επιλογή πληροφορητή φαίνεται να εξαρτάται και από τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του. Για παράδειγμα, το φύλο αποτελεί μια κατηγορία η οποία συνδέεται με τους ρόλους, τη συμπεριφορά και την κοινωνική ταυτότητα. Αν ο πληροφορητής και τα παιδιά έχουν ίδιο φύλο, τότε αυτά του αποδίδουν θετικά χαρακτηριστικά και τον αντιμετωπίζουν ευνοϊκά. Αυτό συμβαίνει, γιατί ταυτίζονται μαζί του σε αυτό το χαρακτηριστικό και τον προτιμούν σε σύγκριση με κάποιον αντιθέτου φύλου (Taylor, 2013).

Όταν το ιστορικό ακρίβειας και η εξειδίκευση του πληροφορητή εκλείπουν, τότε τόσο οι ενήλικες, όσο και τα παιδιά αξιολογούν την αξιοπιστία του με βάση την εξωτερική εμφάνιση. Χρησιμοποιούν τα φυσικά χαρακτηριστικά, για να οδηγηθούν σε συμπεράσματα για την ειλικρίνεια και τη νοημοσύνη του. Πιστεύουν ότι όσο πιο ελκυστικός είναι κάποιος τόσο περισσότερες γνώσεις θα έχει (Bascandziew & Harris, 2014). Συγκεκριμένα, ερευνητικά δεδομένα δείχνουν την προτίμηση των ενηλίκων και των παιδιών να λαμβάνουν πληροφορίες από πληροφορητή με επίσημη ενδυμασία παρά από κάποιον που φορά καθημερινά ρούχα (McDonald & Ma, 2015).

Ψευδείς ειδήσεις

Τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης είναι δημοφιλή σε παγκόσμιο επίπεδο και συμβάλλουν στην ταχεία μετάδοση των ειδήσεων (Drummond και συν., 2020). Τα άτομα προτιμούν το διαδίκτυο ως πηγή πληροφόρησης όλο και περισσότερο συγκριτικά με την τηλεόραση, το ραδιόφωνο και τις εφημερίδες (Nazari και συν., 2020). Λόγω του καταίγισμου των μεταδιδόμενων πληροφοριών καθίσταται αδύνατος ο έλεγχος της αξιοπιστίας όλων των πηγών και πολλές φορές διαδίδονται εκούσια ή ακούσια ψευδεπίγραφα νέα (Lu και συν., 2024). Οι ψευδείς ειδήσεις μορφολογικά δίνουν την εντύπωση ότι είναι αξιόπιστες, αλλά το περιεχόμενό τους είναι ανακριβές (Pulido και συν., 2020). Συνήθως δημιουργούνται είτε τυχαία εξαιτίας της ελλιπούς κατάρτισης των πληροφορητών είτε σκόπιμα για την εξαπάτηση και την πρόκληση αμφιβολιών (Barrett, 2022). Συγκεκριμένα, τα ψευδή ειδησεογραφικά άρθρα ελεύθερης και εύκολης πρόσβασης πραγματεύονται σε σημαντικό βαθμό θέματα υγείας και πιθανόν να αυξάνουν τη πιθανότητα βλάβης στην υγεία. Ακόμη, οι ψευδείς ειδήσεις έχουν δυναμική και στο φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής το οποίο έπεται σε δημοφιλία της υγείας (Pulido και συν., 2020).

Παράγοντες Επιρροής

Η αποδοχή και η διάδοση των ψευδών ειδήσεων συσχετίζεται με ορισμένους παράγοντες ανάλογους με την ηλικία, η οποία επιδρά στην αξιολόγηση των πληροφοριών συγκριτικά με το φύλο και το εκπαιδευτικό επίπεδο. Αυτά δεν φαίνεται να συσχετίζονται με την αποδοχή ή την απόρριψη ψευδών ειδήσεων. Παρόλα αυτά μέσω της εκπαίδευσης τα άτομα μπορούν να λάβουν γνώσεις για την αξιολόγηση και επιβεβαίωση των πληροφοριών και πιθανόν έτσι να αμβλυνθεί η άκριτη αποδοχή των ειδήσεων. Άλλο ένα δημογραφικό χαρακτηριστικό είναι η επίδραση του πολιτισμικού πλαισίου στο φαινόμενο αυτό (Rampersad & Althiyabi, 2020).

Επιπρόσθετα, ο ψηφιακός αναλφαριθμητισμός επηρεάζει τις ικανότητες αναγνώρισης ορθών πηγών και οξύνει την ευαισθησία στις ψευδείς πληροφορίες (Barrett, 2022). Ερευνητικά δεδομένα δείχνουν ότι οι ηλικιωμένοι είναι πιο επιρρεπείς στην παραπληροφόρηση λόγω των χαμηλών ψηφιακών δεξιοτήτων σε σύγκριση με τους νεαρούς ενήλικες, που είναι εξοικειωμένοι με τα ψηφιακά μέσα και

τα χρησιμοποιούν συχνά στην επαγγελματική και κοινωνική τους ζωή. Ακόμη, οι ηλικιωμένοι δυσκολεύονται να χρησιμοποιήσουν τις ψηφιακές συσκευές λόγω της απουσίας πληκτρολογίου στο κινητό τηλέφωνο και των μικρών γραμμάτων στα κείμενα που γεγονός που δυσχεραίνει τη διαδικασία αξιολόγησης (Moore & Hancock, 2022).

Ορισμένα χαρακτηριστικά των πληροφορητών και των πηγών λειτουργούν ως παράγοντες επιλογής πληροφοριών χωρίς να συνεπάγονται την αξιοπιστία και την αποδοχή ψευδών ειδήσεων. Για παράδειγμα, τα άτομα εμπιστεύονται περισσότερο τις πληροφορίες από οικεία πρόσωπα, όπως συγγενείς και φίλους (Valencia-Agias και συν., 2023). Ακόμη, κρίνουν το κατά πόσο ο πληροφορητής είναι ειδικός και έχει γνώσεις για το θέμα που πραγματεύεται και αν έχει λάβει θετικές αξιολογήσεις από άλλους. Ως προς το περιεχόμενο των πληροφοριών, αν γίνει αντιληπτή η έκφραση θυμού και οι παραλογισμοί του πληροφορητή, μειώνεται η αξιοπιστία του. Επομένως, ο βαθμός εξειδίκευσης, η αποδοχή από την πλειοψηφία και η μετάδοση θετικών συναισθημάτων συμβάλλουν στην αποδοχή πληροφοριών, ακόμη κι αν αυτές είναι ψευδείς (Lu και συν., 2024).

Πολλές φορές οι συναισθηματικοί και οι γνωστικοί παράγοντες εξηγούν την επιρρεπή τάση στην παραπληροφόρηση. Ως προς το συναίσθημα τα νεαρά άτομα τείνουν να κοινοποιούν ψευδείς ειδήσεις, για να μοιραστούν πληροφορίες και να μείνουν συνδεδεμένοι με τους άλλους (Valencia-Agias και συν., 2023). Από την άλλη, οι ηλικιωμένοι μπορεί να μοιράζονται ακόμη και ψευδείς πληροφορίες, για να ικανοποιήσουν τις κοινωνικές τους ανάγκες και να ανακουφιστούν από τη μοναξιά (Lu και συν., 2024). Ακόμη, αποδέχονται τις πληροφορίες που είναι σύμφωνες με τις προτιμήσεις και τις πεποιθήσεις τους και τους προκαλούν θετικά συναισθήματα (Barrett, 2022).

Ως προς τους γνωστικούς παράγοντες, τα γνωστικά ελλείμματα εξαιτίας της γήρανσης καθιστούν τους ηλικιωμένους επιρρεπείς στην αποδοχή ψευδών ειδήσεων και αποτελούν τροχοπέδη για την επαλήθευσή τους. Αντίθετα, για τους νεαρούς ενήλικες οι στρατηγικές που πιθανόν διαθέτουν, όπως η κριτική αξιολόγηση και η αναλυτική σκέψη, μπορούν να αποδειχθούν χρήσιμοι παράγοντες στην ανίχνευση των ψευδών ειδήσεων (Valencia-Agias και συν., 2023).

Ηλικιακές Διαφορές στην αποδοχή ψευδών ειδήσεων

Η γενικότερη επικρατούσα άποψη είναι ότι η αύξηση της ηλικίας είναι ανάλογη της ωριμότητας των ατόμων, γεγονός που θα είχε θετική συμβολή στην αξιολόγηση των πληροφοριών και την αποφυγή διάδοσης ψευδών ειδήσεων. Η τάση αυτή όμως δεν φαίνεται να επαληθεύεται πάντα από τα ερευνητικά δεδομένα. Συγκεκριμένα, κατά την αποδοχή ψευδών ειδήσεων παρατηρούνται αναπτυξιακές διαφορές. Ερευνητικά δεδομένα δείχνουν ότι τα παιδιά και οι έφηβοι συνήθως αδυνατούν να διακρίνουν τις αξιόπιστες πληροφορίες και αδιαφορούν για τις πληροφορίες του διαδικτύου σε σύγκριση με τους ενήλικες (Dumitru, 2020·Nazari και συν., 2022). Για τους νεαρούς

ενήλικες ηλικίας 18-30 τα ευρήματα είναι διφορούμενα. Από τη μία θεωρείται ότι χάρη στον ψηφιακό εγγραματισμό και την εξοικείωση με τα κοινωνικά μέσα διακρίνουν αποτελεσματικά τις ψευδείς ειδήσεις (Moore & Hancock, 2022). Από την άλλη εξαιτίας της πρόσληψης μεγάλου όγκου πληροφοριών καθημερινά καθίσταται δύσκολο να επαληθευτούν όλες οι ειδήσεις και έτσι μπορεί να παρέχεται εμπιστοσύνη σε ψευδείς ειδήσεις, ακόμη και αν το εκπαιδευτικό επίπεδο των ατόμων είναι καλό (Veeriah, 2021 Valencia-Arias και συν., 2023).

Όσον αφορά τον μεσήλικο και ηλικιωμένο πληθυσμό τα ευρήματα διαφέρουν ελάχιστα μεταξύ τους. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα ερευνών, τα άτομα ηλικίας 50 ετών είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνα για την κοινοποίηση ψευδών ειδήσεων στις κοινωνικές πλατφόρμες. Από την ηλικία των 65 ετών και άνω η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται. Οι ηλικιωμένοι φαίνεται να έχουν τις περισσότερες πιθανότητες για την έκθεση σε ψευδείς ειδήσεις (Lu και συν., 2024 Moore & Hancock, 2022). Η κατάσταση αυτή μπορεί να επηρεάσει την ψυχική και σωματική τους υγεία, διότι συνήθως πληροφορούνται σχετικά με την υγεία, όπως για διατροφικές συνήθειες, φάρμακα και ιατρικές θεραπείες (Pulido και συν., 2020). Επομένως, η ευαισθησία στην παραπληροφόρηση παρατηρείται καθ' όλη την αναπτυξιακή πορεία σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό ανάλογα με την ηλικιακή ομάδα και ορισμένα δημογραφικά χαρακτηριστικά.

Φαινόμενο Ψευδαίσθησης της Αλήθειας

Το Φαινόμενο Ψευδαίσθησης της Αλήθειας φαίνεται να έχει άμεση σχέση με τη διάδοση ψευδών ειδήσεων (Vellani και συν., 2023). Η συνεχής έκθεση στην παραπληροφόρηση αυξάνει τις πιθανότητες για κοινοποίηση και αναπαραγωγή περισσότερων ψευδών ειδήσεων. Ακόμη και αν κάποιες πληροφορίες είναι ανακριβείς, ενισχύεται η αληθοφάνειά τους κατά την επανάληψη (Drummond και συν., 2020). Τα άτομα προτιμούν συνήθως να εμπιστεύονται τις πληροφορίες στις όποιες είχαν εκτεθεί στο παρελθόν και ιδιαίτερα όσες είναι σύμφωνες με τις πεποιθήσεις τους (Vellani και συν., 2023).

Όταν τα άτομα καλούνται να λάβουν αποφάσεις για το αν θα εμπιστευτούν μία είδηση, σημαντικό ρολό στην επιλογή διαδραματίζει η ανάγκη τους για γνώση. Αυτή σχετίζεται με την επιθυμία των ατόμων να λάβουν σταθερές απαντήσεις για πράγματα τα οποία αγνοούν. Έτσι, τα άτομα έχουν την τάση να εμπιστεύονται πολλές πληροφορίες γρήγορα χωρίς περεταίρω έλεγχο και συνήθως προτιμούν να λάβουν τη νέα γνώση άμεσα παρά να αναμένουν για μεγάλο διάστημα μέχρι να εξετάσουν ενδελεχώς τις πληροφορίες (De Keersmaecker και συν., 2020). Στο γεγονός αυτό συμβάλλει η συνεχής επανάληψη των ίδιων πληροφοριών που μπορεί να προσδίδει ασφάλεια στα άτομα για την ακρίβεια των πληροφοριών. Συνεπώς όσο υψηλότερη είναι η ανάγκη για γνώση αναμένεται να αυξάνεται και η ευαισθησία στις ψευδείς ειδήσεις (Newman και συν., 2020).

Τα άτομα βασίζονται συχνά στις επαναλαμβανόμενες πληροφορίες, όταν δεν γνωρίζουν την προέλευσή τους από αξιόπιστη ή αναξιόπιστη πηγή θεωρώντας ότι η επανάληψη ισοδυναμεί με την ακρίβεια. Η τάση αυτή παρατηρείται και σε νέους και ηλικιωμένους. Η προηγούμενη γνώση δεν φαίνεται να αποτελεί παράγοντα που μπορεί να βοηθήσει τα άτομα στην καλύτερη αξιολόγηση των πληροφοριών. Τα δεδομένα στους νεαρούς ενήλικες δείχνουν ότι προτιμούν να εμπιστευτούν τις επαναλαμβανόμενες πληροφορίες, ακόμη και αν οι γνώσεις τους έρχονται σε αντίθεση με αυτές (Brashier και συν., 2017).

Θρησκευτικότητα και επιλογή πληροφορητή

Οι επιστήμονες δεν αποτελούν τη μοναδική αυθεντία για τη διάδοση επιστημονικών πληροφοριών, καθώς και οι θρησκευτικοί ηγέτες είναι ενεργοί σε συζητήσεις σχετικά με την επιστήμη, παρόλο που δεν συνεισφέρουν ερευνητικά (Scheitle και συν., 2018). Το γεγονός αυτό παρατηρείται σχεδόν σε όλες τις θρησκείες. Η επιρροή των ηγετών μπορεί να οφείλεται στην τάση των οπαδών να εμπιστεύονται περισσότερο τον πληροφορητή, επειδή μπορεί να συμφωνεί με τις προσωπικές του πεποιθήσεις, παρά το περιεχόμενο του μηνύματος (Jones & Menon, 2022). Τα άτομα πολλές φορές απευθύνονται σε θρησκευτικούς ηγέτες, για να ενημερωθούν για εγκόσμια και επιστημονικά θέματα. Η επιλογή τους ως πληροφορητών όμως δεν είναι πάντα εύκολη υπόθεση, διότι η επιστήμη και η θρησκεία θεωρούνται περισσότερο ανταγωνιστικές μεταξύ τους παρά συμπληρωματικές, καθώς ασχολούνται με ανώτερης τάξης ερωτήματα, όπως την προέλευση των ανθρώπων (Scheitle και συν., 2018).

Το επίπεδο θρησκευτικότητας των ατόμων ίσως επηρεάζει τις αποφάσεις τους για το αν θα εμπιστευτούν μια επιστημονική ή θρησκευτική πηγή. Έρευνες δείχνουν ότι τα θρησκευόμενα και μη άτομα ενδιαφέρονται εξίσου για επιστημονικά θέματα. Η θρησκευτικότητα δεν τα αποτρέπει να αναζητούν επιστημονικές πληροφορίες, απλώς τα ωθεί στην προτίμηση θρησκευτικών πηγών ως περισσότερο αξιόπιστων (Scheitle και συν., 2018). Ορισμένα στοιχεία υποδηλώνουν ότι όσοι έχουν μεγαλύτερη εμπλοκή στη θρησκεία, που μπορεί να εκδηλώνεται με συχνή παρουσία στις εκκλησιαστικές λειτουργίες και ανάγνωση των θρησκευτικών κειμένων τείνουν να εμπιστεύονται λιγότερο τις πληροφορίες των επιστημόνων σε σύγκριση με τα μη θρησκευόμενα άτομα, που προτιμούν τις επιστημονικές πηγές. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί, καθώς υπάρχει η αντίληψη ότι οι επιστήμονες μπορεί να είναι λιγότερο θρησκευόμενοι και εχθρικοί προς τη θρησκεία (Chan, 2018).

Άλλος ενισχυτικός παράγοντας της εμπιστοσύνης στους θρησκευτικούς ηγέτες είναι το αίσθημα του ανήκειν. Τα άτομα προτιμούν να λαμβάνουν πληροφορίες από τις θρησκευτικές ενδοομάδες τους, όπως θρησκευτικούς ηγέτες και θρησκευόμενα άτομα, παρά από τις εξωομάδες. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μέσω της θρησκείας τα άτομα διαμορφώνουν την ταυτότητά τους και

αυξάνεται η εμπιστοσύνη στους εκπροσώπους της λόγω των καθολικών και κοινών τελετουργικών και των κανόνων, όπως η νηστεία και οι φιλανθρωπίες (Hall και συν., 2015).

Η εκκλησία θεωρείται ισχυρός παράγοντας ηθικής καθοδήγησης. Οι θρησκευτικοί ηγέτες μέσω των επικοινωνιακών δεξιοτήτων, της εξουσίας, την πειθώ και τις συμβουλές που παρέχουν ερμηνεύοντας τα θρησκευτικά κείμενα, εξασφαλίζουν αξιοπιστία και την αποδοχή από πολλά άτομα (Cheong και συν., 2011). Οι ενήλικες απευθύνονται σε αυτούς κυρίως για επιστημονικά θέματα, όπως για την υγεία, τη διατροφή (Anshel & Smith, 2014) και για την παιδική διαπαιδαγώγηση (Taylor και συν., 2013).

Όσον αφορά τις πληροφορίες σχετικά με την υγεία, οι θρησκευτικοί ηγέτες προωθούν υγιεινές πρακτικές και διαμορφώνουν τη συμπεριφορά των ατόμων. Οι ενήλικες φαίνεται να δείχνουν εμπιστοσύνη, διότι τα μέλη της εκκλησίας μπορεί να τους παρέχουν κοινωνική υποστήριξη, κατανόηση, αίσθημα κοινότητας και όμοιες πεποιθήσεις και θεωρούν υγιή τα πρότυπα συμπεριφοράς που προωθούνται (Anshel & Smith, 2014). Τα ευρήματα όμως στους νεαρούς ενήλικες και εφήβους διαφέρουν σε σχέση με τους ενήλικες σχετικά με την εμπιστοσύνη αναφορικά με επιστημονικά θέματα και συγκεκριμένα για τον εμβολιασμό. Οι νεαροί ενήλικες έχουν την τάση να εμπιστεύονται περισσότερο τους επιστήμονες (Cacciatore και συν., 2018) και οι έφηβοι λυκείου προτιμούν να λάβουν πληροφορίες από κάποιον ιατρό ή άλλον ειδικό υγείας παρά από κάποιον θρησκευτικό ηγέτη (Griffin και συν., 2018). Αυτό μπορεί να οφείλεται στην έλλειψη εξειδικευμένης γνώσης και στην πεποίθηση των θρησκευτικών ηγετών ότι ανώτερες δυνάμεις επιδρούν στην υγεία (Anshel & Smith, 2014).

Οι θρησκευτικοί ηγέτες έχουν ισχυρή επιρροή στις αποφάσεις για τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Παρόλο που εμπειρογνώμονες στα θέματα αυτά θεωρούνται οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας, όπως οι ψυχολόγοι, δεν προτιμώνται ως πληροφοριοδότες. Σύμφωνα με τα ευρήματα οι ενήλικοι γονείς προτιμούν να λάβουν συμβουλές για τα παιδιά τους από παιδίατρους και θρησκευτικούς ηγέτες και λιγότερο από ειδικούς ψυχικής υγείας (Taylor και συν., 2013). Αυτή η τάση παρατηρείται και στους φοιτητές οι οποίοι ανατρέχουν σε θρησκευτικούς συμβούλους για ψυχολογικά ζητήματα παρά σε ψυχολόγους. Αυτό μπορεί να τεκμηριωθεί από την οικειότητα που έχουν με τους θρησκευτικούς συμβούλους μέσω της συμμετοχής στην εκκλησία. Ακόμη τα άτομα ίσως υποθέσουν αβάσιμα ότι ο θεραπευτής θα τους λογοκρίνει ή ότι η αναζήτηση βοήθειας μπορεί να αποδυναμώσει την πίστη τους. Για αυτό δεν τον επιλέγουν (Crosby & Bossley, 2012).

Επομένως η θρησκευτικότητα και η ηλικία των ατόμων επηρεάζουν τις αποφάσεις για την επιλογή θρησκευόμενου ή μη πληροφορητή. Η υψηλή θρησκευτικότητα συσχετίζεται θετικά με την αναζήτηση βοήθειας από θρησκευτικό ηγέτη παρά από κάποιον επαγγελματία. Αυτό ισχύει κυρίως για τους ενήλικες που θεωρούν τη θρησκευτική ταυτότητα του πληροφορητή σημαντικό παράγοντα

για την αξιοπιστία του. Τα νεαρά άτομα προτιμούν τους θρησκευτικούς ηγέτες συνήθως, όταν είναι κοντά στη θρησκεία. Διαφορετικά αποδέχονται τις επιστημονικές πληροφορίες που συμφωνούν με τη γνώμη τους (Pneumatikos & Georgiadou, 2024).

Η παρούσα έρευνα

Οι μη ειδικοί καλούνται να εμπιστευτούν κάποιους ειδικούς σε θέματα που δεν έχουν γνώση. Όταν πρόκειται να επιλέξουν πηγές πληροφοριών για την απόκτηση γνώσεων, προσπαθούν να κρίνουν την αξιοπιστία του πληροφορητή με βάση τρεις διαστάσεις: την ειδημοσύνη, την ακεραιότητα και την ηθικότητα (Hendriks, Kienhues & Bromme, 2015). Επιπλέον, τα ερευνητικά δεδομένα για τους ενήλικες είναι περιορισμένα, καθώς οι μέχρι σήμερα δημοσιευμένες μελέτες για το συγκεκριμένο θέμα εστιάζονται κυρίως στα παιδιά. Για τον λόγο αυτό η παρούσα έρευνα επιχειρεί να εξετάσει αν τα άτομα εμπιστεύονται έναν πληροφορητή για συγκεκριμένο ζήτημα, ο οποίος φέρει σχετικό επιστημονικό και θρησκευτικό ρόλο, και κατά πόσο οι πληροφορίες που παρέχει είναι αξιόπιστες και αυτός ειδήμων, ακεραίος και ηθικός (1^ο ερευνητικό ερώτημα). Ακόμη, η συγκεκριμένη έρευνα διερευνά αν οι νεαροί ενήλικες και οι μεσήλικες ανάλογα με τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις θεωρούν τους θρησκευόμενους πληροφορητές πιο αξιόπιστους από τους επιστήμονες, ακόμη κι αν το επίπεδο ειδημοσύνης των δύο πληροφορητών είναι ισάξιο (2^ο ερευνητικό ερώτημα). Εκτός από την τεχνογνωσία, η θρησκευτικότητα ενισχύει την αντίληψη της αξιοπιστίας των ατόμων (Scheitle και συν., 2018). Επιπλέον λαμβάνοντας υπόψη τις ηλικιακές διαφορές που παρατηρούνται στην εμπιστοσύνη σε πληροφορίες ή στην αποδοχή ψευδών ειδήσεων, όπως των μεγαλύτερων ενηλίκων που είναι πιο επιρρεπείς στις ψευδείς πληροφορίες του διαδικτύου σε σύγκριση με τους νεότερους (Moore & Hancock, 2022) και λόγω της περιορισμένης βιβλιογραφίας συζητείται εάν κατά τη διάρκεια της ενήλικης ζωής αλλάζουν οι κρίσεις αξιοπιστίας των ανθρώπων (3^ο ερευνητικό ερώτημα).

Πρώτη υπόθεση της έρευνας είναι ότι η επιστημονική ιδιότητα σε συνδυασμό με τον θρησκευτικό ρόλο θα επηρεάσει την αξιολόγηση της πληροφορίας, του πληροφορητή και την εκτίμηση της ορθότητας των συμμετεχόντων. Δεύτερη υπόθεση είναι ότι το επίπεδο των αρνητικών συναισθημάτων για τον Θεό και το επίπεδο των αμφιβολιών θα επηρεάσει τις κρίσεις για την αξιοπιστία της πληροφορίας, του πληροφορητή και την εκτίμηση της ορθότητας. Αυτό αιτιολογείται από την τάση των θρησκευόμενων ατόμων να προτιμούν πληροφορητές με τους οποίους ομοιάζουν σε κάποια χαρακτηριστικά, όπως η πίστη (Hall και συν., 2015). Δεδομένης της έλλειψης επαρκών στοιχείων δεν διατυπώνεται υπόθεση για το 3^ο ερευνητικό ερώτημα αν και βασιζόμενοι σε συναφή βιβλιογραφία θα μπορούσαμε να υποθέσουμε πιθανές ηλικιακές διαφορές κατά την ενήλικη ζωή.

Μέθοδος

Συμμετέχοντες

Επιλέχθηκαν να συμμετάσχουν στη μελέτη νεαροί ενήλικες και μεσήλικες, ώστε να διαπιστωθούν τυχόν ηλικιακές αλλαγές στις δύο ηλικιακές φάσεις που είναι περίοδοι λήψης σημαντικών αποφάσεων και εκτεταμένων ευθυνών

Η μέθοδος δειγματοληψίας στη συγκεκριμένη έρευνα ήταν η μη πιθανοτική δειγματοληψία χιονοστιβάδας, με σκοπό να εντοπιστούν άτομα που ανήκουν σε συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες (20-30 ετών και 45-65 ετών). Στην έρευνα συμμετείχαν 201 ενήλικες (140 γυναίκες και 61 άνδρες). Οι συμμετέχοντες προέρχονται από δύο ηλικιακές ομάδες: 20-30 ετών (Μ.Ο. = 24,44, Τ.Α.= 3,22 - 67 γυναίκες και 34 άνδρες) και 45-65 ετών (Μ.Ο. = 52,87, Τ.Α.= 5,99 - 73 γυναίκες και 27 άνδρες). Όσον αφορά το εκπαιδευτικό επίπεδο του συνόλου των συμμετεχόντων, το 44,8% (90 άτομα) ήταν απόφοιτοι Λυκείου, το 29,9% (60 άτομα) ήταν απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το 14,9% (30 άτομα) ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος, το 8,5% (17 άτομα) ήταν απόφοιτοι Δημοτικού, ενώ το 2,0% (4 άτομα) ήταν απόφοιτοι Γυμνασίου.

Πειραματικός Σχεδιασμός

Οι συμμετέχοντες τοποθετήθηκαν τυχαία σε δύο ομάδες, την ομάδα Α' (N=100) και την ομάδα Β' (N=101) λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία των συμμετεχόντων κατά την ταξινόμηση τους, για να διασφαλιστεί ότι κάθε ομάδα θα περιλαμβάνει συμμετέχοντες και από τις δύο ηλικιακές ομάδες. Προωθήθηκαν ηλεκτρονικά έξι κοινές ιστορίες για τις δύο ομάδες, δύο που αφορούσαν τη διατροφή, δύο για τον έλεγχο του καιρού και δύο σχετικές με τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Οι ιστορίες παρουσιάστηκαν ως κείμενα διαδικτυακών ιστοσελίδων. Αυτές ήταν συμπίλημα διαφόρων δημοσιογραφικών άρθρων σε σχετικές αναζητήσεις με τα προαναφερθέντα θέματα, αναπροσαρμοσμένες και τοποθετημένες σε ιστοσελίδες που δημιούργησε η ερευνήτρια στην ιστοσελίδα Dorik.io.

Η πρώτη ιστορία («Η αλήθεια για τα κοτόπουλα και τις ορμόνες») αναφερόταν στην εκτροφή των πουλερικών και στις επιπτώσεις της κατανάλωσής τους στην υγεία των ανθρώπων (βλ. Παράρτημα Α). Η δεύτερη ιστορία («Κίνδυνοι κατανάλωσης πουλερικών στην υγεία») περιέγραφε τη διαδικασία ανάπτυξης των πουλερικών και τους κινδύνους κατανάλωσής τους για τον ανθρώπινο οργανισμό (βλ. Παράρτημα Α). Η τρίτη ιστορία («Έλεγχος και τροποποίηση του καιρού») υποστήριζε ότι τα καιρικά φαινόμενα ελέγχονται από προηγμένες τεχνολογίες (βλ. Παράρτημα Α). Η τέταρτη ιστορία («Έλεγχος καιρού: φαντασία ή πραγματικότητα») διατεινόταν ότι τα φυσικά φαινόμενα είναι ελεγχόμενα (βλ. Παράρτημα Α). Η πέμπτη ιστορία («Πως θα διαπαιδαγωγήσω σωστά το παιδί μου;») παρουσίαζε συμβουλές για την επιτυχή διαπαιδαγώγηση των παιδιών (βλ. Παράρτημα Α). Η

έκτη ιστορία («Συμβουλές διαπαιδαγώγησης παιδιών για γονείς») πρότεινε τρόπους για την ενίσχυση της επικοινωνίας γονέων και παιδιών και τη σωστή ανατροφή (βλ. Παράρτημα Α).

Οι έξι ιστορίες πλαισιώνονταν από μία εικόνα σχετική με το θέμα που δημιουργήθηκε στην ιστοσελίδα Craiyon.com με τεχνητή νοημοσύνη ή προερχόταν από προσωπική λήψη και συνοδεύονταν από ένα σύντομο βιογραφικό του συγγραφέα. Οι ιστορίες κάθε θεματικής είχαν όμοια επιχειρηματολογία και δεν διέψευδε η μία την άλλη. Για κάθε θεματική υπήρχαν δύο ιστορίες των οποίων οι συγγραφείς δεν διέφεραν στην ειδημοσύνη. Είχαν μάλιστα και οι δύο επιστημονική ιδιότητα συναφή με το υπό πραγμάτευση θέμα (π.χ. ερευνητής γεωφυσικής). Η μοναδική διαφορά τους ήταν ότι ο ένας εκ των δύο είχε και θρησκευτικό ρόλο (π.χ. ιεροκήρυκας και σπουδές στη μετεωρολογία) πέρα από την επιστημονική ιδιότητα. Σε όλους τους συγγραφείς δόθηκαν τυχαία ξενικά ονόματα (Vladimir Soransan) ή ελληνικά (Ορέστης Βασιλείου). Σε εκείνους που έφεραν και θρησκευτικό ρόλο δόθηκαν συνηθισμένα ονόματα συμβούλων για τον εκκλησιαστικό χώρο (Πολύκαρπος Θεμιστοκλέους).

Οι συμμετέχοντες των δύο ομάδων (ομάδα Α' και ομάδα Β') διάβασαν τα κείμενα κάθε θεματικής. Ωστόσο, τα κείμενα υπογράφονταν από διαφορετικούς συγγραφείς ανάλογα με την ομάδα. Για παράδειγμα, στην ομάδα Α' δόθηκε η ιστορία «Συμβουλές διαπαιδαγώγησης παιδιών για γονείς» υπογεγραμμένη από τον μη θρησκευόμενο επιστήμονα και η ιστορία «Πως θα διαπαιδαγωγήσω σωστά το παιδί μου» υπογεγραμμένη από τον θρησκευόμενο επιστήμονα. Στην ομάδα Β' οι ιστορίες παρέμειναν ίδιες, αλλά αντιστράφηκαν οι συγγραφείς. Ο συγγραφέας-επιστήμονας υπέγραφε το κείμενο «Πως θα διαπαιδαγωγήσω σωστά το παιδί μου» ενώ ο θρησκευόμενος επιστήμονας το άλλο. Στόχος ήταν, αφού κρατούμε σταθερή την πληροφορία να ελέγξουμε αν οι κρίσεις για την αξιοπιστία της πληροφορίας και του πληροφορητή αλλάζουν ανάλογα με τον συγγραφέα (θρησκευόμενος ή μη θρησκευόμενος επιστήμονας).

Ερευνητικά Εργαλεία

Πριν την ανάγνωση των ιστοριών οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε ένα ερωτηματολόγιο σχετικά με διαφορετικές πτυχές και εμπειρίες της πίστης τους. Μετά την ανάγνωση κάθε ιστορίας τους ζητήθηκε να αξιολογήσουν κατά πόσο είναι αξιόπιστο το κείμενο με βάση τις πληροφορίες που έλαβαν από αυτό και σύμφωνα με το βιογραφικό του συγγραφέα. Ακόμη, ζητήθηκε να δηλώσουν πόσο σίγουροι είναι για τις απαντήσεις τους κατά την αξιολόγηση. Στη συνέχεια περιγράφονται τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν στη συγκεκριμένη μελέτη. Αυτά υπάρχουν αναλυτικά στο Παράρτημα. (βλ. Παράρτημα Α)

Αξιοπιστία της πληροφορίας

Αρχικά ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες, αφού διάβασαν το κείμενο, να αξιολογήσουν την αξιοπιστία του. Κλήθηκαν να απαντήσουν στην ερώτηση «Πόσο αξιόπιστο θεωρείτε το κείμενο που μόλις διαβάσατε;» με κλίμακα Likert από το 1 μέχρι το 7, δηλαδή «καθόλου» ή «πάρα πολύ» αντίστοιχα.

Εκτίμηση της ορθότητας

Η ορθότητα της απάντησης των συμμετεχόντων εξετάστηκε με την ερώτηση «Πόσο σίγουρος είστε για την απάντησή σας;». Και εδώ οι απαντήσεις δόθηκαν με τη μορφή επτάβαθμης κλίμακας Likert, όπου το 1 υποδηλώνει την απάντηση «καθόλου» και το 7 την απάντηση «πάρα πολύ».

Αξιοπιστία του πληροφορητή

Η διερεύνηση της αξιοπιστίας του πληροφορητή κάθε ιστορίας πραγματοποιήθηκε με τη χρήση της κλίμακας METI (The Muenster Epistemic Trustworthiness Inventory) η οποία προέρχεται από τους Hendriks και συν., (2015), αλλά ανακτήθηκε από τη διδακτορική διατριβή της Γεωργιάδου Τριανταφυλλιάς (2019) που αποτελεί ελληνική μετάφραση και προσαρμογή της ερευνήτριας. Στην κλίμακα περιλαμβάνονται 14 δίπολα επιθέτων που αξιολογούν τον συγγραφέα και σχετίζονται με την επιστημική εμπιστοσύνη (βλ. Παράρτημα Α). Τα 14 χαρακτηριστικά ομαδοποιούνται σε 3 διαστάσεις και προκύπτουν τρεις υποκλίμακες της συνολικής κλίμακας (ειδημοσύνη, ακεραιότητα και ηθικότητα). Η διάσταση του ειδικού περιλαμβάνει έξι χαρακτηριστικά, την επάρκεια, την ευφυΐα, τη μόρφωση κλπ., η διάσταση του ακεραίου τέσσερα χαρακτηριστικά, όπως ειλικρινής και έντιμος και η διάσταση του ηθικού τέσσερα, όπως ηθικός και δεοντολογικός. Ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να αξιολογήσουν τον συγγραφέα με βάση αυτά τα 14 χαρακτηριστικά. Για τις απαντήσεις χρησιμοποιήθηκε επτάβαθμη κλίμακα Likert, όπου το 1 αντιστοιχούσε στο αρνητικό χαρακτηριστικό (π.χ. ανεπαρκής) και στο 7 το θετικό χαρακτηριστικό (π.χ. επαρκής). Όσο υψηλότερος είναι ο μέσος όρος της κλίμακας και των υποκλιμάκων της τόσο υψηλότερος είναι και ο βαθμός της επιστημικής εμπιστοσύνης.

Στην έρευνα της Hendriks και των συνεργατών της, (2015) ο δείκτης Cronbach alpha ήταν 0,91 για την ειδημοσύνη, 0,82 για την ακεραιότητα και 0,90 για την ηθικότητα. Στην παρούσα έρευνα ο δείκτης Cronbach alpha ήταν πάνω από 0,70 για το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο, διασφαλίζοντας την αξιοπιστία και τη σταθερότητα των μετρήσεων.

Θρησκευτικότητα

Οι συμμετέχοντες που προσεγγίστηκαν ήταν χριστιανοί ορθόδοξοι και κάποιοι μη θρησκευόμενοι. Για να διερευνηθούν ορισμένες θρησκευτικές και πνευματικές πτυχές της ζωής

τους, χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα R/S Struggles Scale (The Religious and Spiritual Struggles Scale) που προέρχεται από τους Exline και συνεργάτες, (2014). Ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο 26 ερωτήσεων που αφορούσε κάποια συναισθήματα, συγκρούσεις και σκέψεις σχετικά με την πίστη (βλ. Παράρτημα Α). Το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από έξι υποκλίμακες. Οι συμμετέχοντες βαθμολόγησαν με τη χρήση πεντάβαθμης κλίμακας Likert κατά πόσο τους συνέβη η εμπειρία για κάθε μία από τις ερωτήσεις. Συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε έξι τύπους θρησκευτικών αγώνων, δηλαδή πτυχών της πίστης και κάθε ένας από αυτούς αποτελούσε και μία υποκλίμακα.

Ο πρώτος τύπος και υποκλίμακα ήταν ο θεϊκός αγώνας και περιελάμβανε ερωτήσεις σχετικά με τα αρνητικά συναισθήματα προς τον Θεό (π.χ. «Έχω νιώσει ότι ο Θεός με έχει απογοητεύσει»). Ο δεύτερος τύπος ήταν ο δαιμονικός και αναφερόταν στην ανησυχία για τον διάβολο και το κακό (π.χ. «Έχω νιώσει ότι τα προβλήματα που αντιμετωπίζω ήταν έργο του διαβόλου ή του κακού»). Ο τρίτος αγώνας εστίασε στη διαπροσωπική πάλη, δηλαδή τις συγκρούσεις και τις αρνητικές εμπειρίες από θρησκευόμενα άτομα (π.χ. «Έχω αισθανθεί απόρριψη ή παρεξήγηση από θρησκευτικούς/πνευματικούς ανθρώπους»). Ο τέταρτος αγώνας αφορούσε την ηθική και συγκεκριμένα τις προσπάθειες να ακολουθήσει το άτομο τις ηθικές αρχές και περιελάμβανε ερωτήσεις σχετικά με αυτές (π.χ. «Έχω κάνει προσπάθειες να ακολουθήσω τις ηθικές αρχές στις οποίες πιστεύω»). Ο επόμενος αγώνας σχετιζόταν με τις αμφιβολίες και τα ερωτήματα για τη θρησκεία (π.χ. «Έχω αισθανθεί προβληματισμένος από αμφιβολίες ή ερωτήσεις για τη θρησκεία ή την πνευματικότητα»). Τέλος, η κλίμακα του νοήματος περιείχε ερωτήσεις σχετικά με την έλλειψη νοήματος στη ζωή (π.χ. «Είχα ανησυχίες σχετικά με το αν υπάρχει οποιοσδήποτε απώτερος σκοπός της ζωής ή ύπαρξης»). Οι υποκλίμακες του νοήματος και του θεϊκού αγώνα αποτελούνταν από πέντε ερωτήσεις, ενώ οι υπόλοιπες από τέσσερις ερωτήσεις. Σε όλες τις ερωτήσεις τις κλίμακας η απάντηση 1 αντιστοιχούσε στο «Σχεδόν ποτέ» και το 5 στην απάντηση «Σχεδόν πάντα». Ο μέσος όρος κάθε υποκλίμακας υποδηλώνει το πόσο ψηλός ή χαμηλός είναι ο βαθμός που βιώνει κάποιος τα συναισθήματα για κάθε τομέα του θρησκευτικού αγώνα.

Οι διαστάσεις στις οποίες πρόκειται να εστιάσει η παρούσα έρευνα είναι η θεϊκή και εκείνη της αμφιβολίας. Σκοπός είναι να διαπιστωθεί αν αρνητική στάση στον Θεό, που σχετίζεται με αυτές τις δύο διαστάσεις, μπορεί να έχει σημαντική επίδραση κατά την αξιολόγηση.

Σε παλαιότερη έρευνα ο δείκτης Cronbach alpha εσωτερικής συνέπειας για την κλίμακα του θεϊκού και του δαιμονικού αγώνα ήταν 0,93 στο καθένα. Για τον διαπροσωπικό αγώνα ήταν 0,85, για την υποκλίμακα του ηθικού ήταν 0,88, για το νόημα 0,89 και για την αμφιβολία 0,90 (Exline και συν., 2014). Στη συγκεκριμένη έρευνα ο δείκτης των κλιμάκων αυτών ήταν πάνω από 0,70, τιμή που καθιστά την αξιοπιστία των κλιμάκων αποδεκτή.

Διαδικασία

Για τους σκοπούς της έρευνας ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να συμπληρώσουν τα δημογραφικά τους στοιχεία: την ηλικιακή ομάδα, την ηλικία, το φύλο και το εκπαιδευτικό τους υπόβαθρο. Συγκεντρώθηκαν δεδομένα για ορισμένες πτυχές της θρησκευτικότητας τους και δεδομένα αξιολόγησης της αξιοπιστίας του πληροφορητή, της πληροφορίας και του βαθμού βεβαιότητας τους για τις απαντήσεις. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη μορφή διαδικτυακού ερωτηματολογίου σε Google forms, που απεστάλη στους συμμετέχοντες μετά από συνεννόηση ή με τη μορφή ατομικών συνεντεύξεων δια ζώσης. Η μέση χρονική διάρκεια των ερωτηματολογίων ήταν περίπου 30 λεπτά. Η συμμετοχή στην έρευνα ήταν εθελοντική και τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν ανώνυμα, εφόσον ζητήθηκε ένας προσωπικός κωδικός σε περίπτωση αποχώρησης από την έρευνα και όχι ονοματεπώνυμο. Οι συμμετέχοντες δήλωσαν τη συναίνεση τους στην αρχή του ερωτηματολογίου. Οι ερωτήσεις, τα ερωτηματολόγια και οι κλίμακες δόθηκαν σε ηλεκτρονική μορφή ή σε έντυπη για ορισμένους συμμετέχοντες. Η συλλογή των δεδομένων διήρκησε σχεδόν 4 μήνες (7/12/2023-6/04/2024), οι συμμετέχοντες προσεγγίστηκαν μία φορά και σε περίπτωση που δεν ανταποκρίθηκαν δεν προσεγγίστηκαν ξανά. Τηρήθηκαν οι βασικές αρχές Δεοντολογίας για τις οποίες ενημερώθηκαν οι συμμετέχοντες. Τέλος, για τη διεκπεραίωση της μελέτης λήφθηκε έγκριση από την επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας όπου πραγματοποιήθηκε η έρευνα.

Στατιστική Ανάλυση

Για τον έλεγχο της επίδρασης και αλληλεπίδρασης του πληροφορητή, της ηλικιακής ομάδας, του φύλου και του επιπέδου θρησκευτικότητας και εκπαίδευσης των συμμετεχόντων στις αξιολογήσεις σχετικά με την αξιοπιστία του πληροφορητή, της πληροφορίας, καθώς και της εκτίμησης για την ορθότητά τους, πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος ανάλυσης διακύμανσης N παραγόντων.

Αποτελέσματα

Αξιοπιστία του Πληροφορητή, Εκτίμηση Ορθότητας και Αξιοπιστία της

Πληροφορίας μεταξύ των ομάδων Α' και Β'

Διατροφή

Για τη διερεύνηση του επιπέδου εμπιστοσύνης προς τους πληροφορητές της πρώτης θεματικής σχετικά με τη διατροφή υπολογίστηκε ο μέσος όρος κάθε υποκλίμακας. Παρακάτω στους πίνακες 1 και 2 υπάρχουν οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των συμμετεχόντων κάθε ομάδας ξεχωριστά για τις δύο ιστορίες σχετικά με την αξιοπιστία, την εκτίμηση της ορθότητας στις απαντήσεις τους και την αξιολόγηση της ειδημοσύνης, ακεραιότητας και ηθικότητας του κάθε πληροφορητή. Παρόλο που δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις αξιολογήσεις των δύο ομάδων, οι βαθμολογίες είναι πιο ψηλές στην αξιοπιστία της πληροφορίας και στις τρεις διαστάσεις όταν το κείμενο το υπογράφει θρησκευόμενος επιστήμονας.

Πίνακας 1. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ανά ομάδα.

Ομάδα	Αξιοπιστία Πληροφορίας		Εκτίμηση Ορθότητας		Ειδικός		Ακέραιος		Ηθικός	
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	4,78	1,56	5,22	1,38	4,93	1,40	4,88	1,47	4,98	1,57
Ομάδα Β'	4,91	1,28	5,07	1,64	4,97	1,28	5,09	1,34	5,15	1,38

Πίνακας 2. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ανά ομάδα.

Ομάδα	Αξιοπιστία Πληροφορίας		Εκτίμηση Ορθότητας		Ειδικός		Ακέραιος		Ηθικός	
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	4,69	1,55	5,01	1,36	4,88	1,41	5,01	1,38	5,07	1,43
Ομάδα Β'	4,44	1,69	4,85	1,97	4,61	1,43	4,75	1,52	4,92	1,50

Καιρός

Για τις δύο ιστορίες σχετικά με τον καιρό παρουσιάζονται στους πίνακες 3 και 4 οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις ξεχωριστά για τις ομάδες Α' και Β'. Δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις αξιολογήσεις των δύο ομάδων. Οι διαστάσεις όμως του ειδικού και του ακέραιου κατά την αξιολόγηση του συγγραφέα, καθώς και η αξιοπιστία της πληροφορίας φαίνεται να είναι πιο ψηλές όταν το κείμενο υπογράφεται από μη θρησκευόμενο επιστήμονα.

Πίνακας 3. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ανά ομάδα.

Ομάδα	Αξιοπιστία Πληροφορίας		Εκτίμηση Ορθότητας		Ειδικός		Ακέραιος		Ηθικός	
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	5,01	1,58	5,41	1,31	5,21	1,39	4,99	1,49	5,04	1,55
Ομάδα Β'	4,76	1,51	5,01	1,67	4,87	1,33	4,93	1,40	5,07	1,43

Πίνακας 4. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ανά ομάδα.

Ομάδα	Αξιοπιστία Πληροφορίας		Εκτίμηση Ορθότητας		Ειδικός		Ακέραιος		Ηθικός	
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	4,53	1,88	5,35	1,35	4,77	1,58	4,65	1,75	4,80	1,69
Ομάδα Β'	4,66	1,63	5,23	1,63	4,92	1,45	4,77	1,45	4,88	1,47

Διαπαιδαγώγηση

Όσον αφορά τις ιστορίες σχετικά με τη διαπαιδαγώγηση, τα αποτελέσματα υπάρχουν στους πίνακες 5 και 6. Και σε αυτές δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων. Υπάρχει μία τάση όμως οι συμμετέχοντες να αξιολογούν υψηλότερα την αξιοπιστία της πληροφορίας, του πληροφορητή, καθώς και την εκτίμηση της ορθότητάς τους όταν οι ιστορίες έχουν ως συγγραφέα ψυχολόγο.

Πίνακας 5. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ανά ομάδα.

Ομάδα	Αξιοπιστία Πληροφορίας		Εκτίμηση Ορθότητας		Ειδικός		Ακέραιος		Ηθικός	
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	5,84	1,17	5,93	1,05	5,83	1,02	5,82	1,07	5,87	1,13
Ομάδα Β'	5,50	1,29	5,71	1,35	5,33	1,24	5,55	1,20	5,58	1,19

Πίνακας 6. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ανά ομάδα.

Ομάδα	Αξιοπιστία Πληροφορίας		Εκτίμηση Ορθότητας		Ειδικός		Ακέραιος		Ηθικός	
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	5,44	1,43	5,72	1,18	5,23	1,39	5,45	1,30	5,48	1,37
Ομάδα Β'	5,71	1,29	5,77	1,32	5,52	1,27	5,62	1,26	5,62	1,23

Αξιοπιστία του Πληροφορητή Εκτίμηση Ορθότητας και Αξιοπιστία της

Πληροφορίας μεταξύ των ηλικιακών ομάδων 20-30 και 45-65

Διατροφή

Οι μέσοι όροι αξιολόγησης των δύο ιστοριών παρουσιάζονται παρακάτω στους πίνακες 7 και 8. Και στις δύο ιστορίες οι συμμετέχοντες της ηλικιακής ομάδας 45-65 αξιολογούν τους πληροφορητές υψηλότερα από αυτούς που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 20-30. Ειδικότερα, στατιστικά σημαντικές διαφορές παρατηρούνται στην ιστορία 1 (πίνακας 7) στη διάσταση της αξιοπιστίας, της ειδημοσύνης, της ηθικότητας, της ακεραιότητας και στην εκτίμηση της ορθότητας. Στην ιστορία 2 (πίνακας 8) στατιστικά σημαντικά είναι τα αποτελέσματα που αφορούν την αξιολόγηση της αξιοπιστίας της πληροφορίας, της ειδημοσύνης του πληροφορητή και την εκτίμηση της ορθότητας.

Πίνακας 7. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ανά ομάδα και ηλικιακή ομάδα.

Ομάδα	Ηλικιακή Ομάδα	Αξιοπιστία Πληροφορίας		Εκτίμηση Ορθότητας		Ειδικός		Ακέραιος		Ηθικός	
		M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	20-30	4,24	1,27	4,78	1,16	4,47	1,21	4,36	1,19	4,45	1,43
	45-65	5,32	1,64	5,66	1,45	5,39	1,45	5,41	1,55	5,51	1,54
Ομάδα Β'	20-30	4,78	1,10	4,73	1,63	4,84	0,97	4,98	1,06	5,13	1,08
	45-65	5,04	1,45	5,42	1,59	5,10	1,54	5,21	1,59	5,17	1,64

Πίνακας 8. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ανά ομάδα και ηλικιακή ομάδα.

Ομάδα	Ηλικιακή Ομάδα	Αξιοπιστία Πληροφορίας		Εκτίμηση Ορθότητας		Ειδικός		Ακέραιος		Ηθικός	
		M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	20-30	4,24	1,25	4,60	1,19	4,57	1,19	4,73	0,99	4,83	1,14
	45-65	5,14	1,70	5,42	1,41	5,19	1,54	5,29	1,64	5,32	1,64
Ομάδα Β'	20-30	4,25	1,52	4,39	1,86	4,38	1,26	4,65	1,23	4,89	1,24
	45-65	4,62	1,85	5,32	1,98	4,84	1,57	4,86	1,77	4,94	1,73

Καιρός

Όσον αφορά τις ιστορίες της συγκεκριμένης θεματικής, δεν βρέθηκε κάποια στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στις ηλικιακές ομάδες, εκτός από τη διάσταση του ακέραιου στην ιστορία σχετικά με τον καιρό. Από τους μέσους όρους όμως παρατηρείται και εδώ η τάση της ηλικιακής ομάδας 45-65 να βαθμολογεί υψηλότερα την αξιοπιστία του πληροφορητή. Οι μέση όροι και οι τυπικές αποκλίσεις υπάρχουν παρακάτω στους πίνακες 9 και 10.

Πίνακας 9. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ανά ομάδα και ηλικιακή ομάδα.

Ομάδα	Ηλικιακή Ομάδα	Αξιοπιστία Πληροφορίας		Εκτίμηση Ορθότητας		Ειδικός		Ακέραιος		Ηθικός	
		M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	20-30	4,88	1,35	5,18	1,11	5,04	1,31	4,83	1,24	4,92	1,37
	45-65	5,14	1,78	5,64	1,46	5,38	1,47	5,16	1,69	5,16	1,71
Ομάδα Β'	20-30	4,59	1,31	4,75	1,54	4,82	1,07	4,77	1,13	4,95	1,20
	45-65	4,94	1,69	5,28	1,76	4,93	1,56	5,08	1,63	5,19	1,64

Πίνακας 10. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ανά ομάδα και ηλικιακή ομάδα.

Ομάδα	Ηλικιακή Ομάδα	Αξιοπιστία Πληροφορίας		Εκτίμηση Ορθότητας		Ειδικός		Ακέραιος		Ηθικός	
		M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	20-30	4,20	1,70	5,22	1,07	4,42	1,41	4,24	1,55	4,46	1,47
	45-65	4,86	2,02	5,48	1,59	5,12	1,68	5,06	1,86	5,15	1,84
Ομάδα Β'	20-30	4,61	1,41	4,98	1,47	4,90	1,20	4,70	1,16	4,82	1,15
	45-65	4,72	1,84	5,48	1,76	4,95	1,68	4,86	1,71	4,94	1,74

Διαπαιδαγώγηση

Για τη διερεύνηση των διαφορών αξιολόγησης ανάμεσα στις δύο ηλικιακές ομάδες, τα αποτελέσματα ήταν στατιστικά σημαντικά και για τις δύο ιστορίες για τις διαστάσεις της αξιοπιστίας, της ειδημοσύνης, της ακεραιότητας, της ηθικότητας, καθώς και για την εκτίμηση της ορθότητας. Συγκεκριμένα, οι δύο ηλικιακές ομάδες φαίνεται να έχουν εμπιστοσύνη στον ίδιο πληροφορητή, αλλά η ηλικιακή ομάδα 45-65 αξιολογεί υψηλότερα το επίπεδο αξιοπιστίας, ειδημοσύνης, ακεραιότητας και ηθικότητας των πληροφορητών και με μεγαλύτερη βεβαιότητα. Στους πίνακες 11 και 12 παρουσιάζονται οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις για τις δύο ηλικιακές ομάδες των δύο ιστοριών.

Πίνακας 11. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ανά ομάδα και ηλικιακή ομάδα.

Ομάδα	Ηλικιακή Ομάδα	Αξιοπιστία Πληροφορίας		Εκτίμηση Ορθότητας		Ειδικός		Ακέραιος		Ηθικός	
		M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	20-30	5,54	1,28	5,72	1,01	5,55	1,01	5,57	1,10	5,69	1,15
	45-65	6,14	0,99	6,14	1,06	6,11	0,97	6,08	0,99	6,05	1,09
Ομάδα Β'	20-30	5,18	1,14	5,37	1,37	5,02	1,03	5,34	0,96	5,32	0,94
	45-65	5,82	1,36	6,06	1,25	5,65	1,36	5,76	1,37	5,84	1,36

Πίνακας 12. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ανά ομάδα και ηλικιακή ομάδα.

Ομάδα	Ηλικιακή Ομάδα	Αξιοπιστία Πληροφορίας		Εκτίμηση Ορθότητας		Ειδικός		Ακέραιος		Ηθικός	
		M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	20-30	4,94	1,51	5,42	1,14	4,63	1,40	4,95	1,25	5,05	1,34
	45-65	5,94	1,15	6,02	1,15	5,83	1,10	5,94	1,17	5,91	1,27
Ομάδα Β'	20-30	5,45	1,15	5,41	1,21	5,29	1,04	5,38	1,07	5,44	1,02
	45-65	5,98	1,39	6,14	1,34	5,75	1,44	5,86	1,39	5,82	1,40

Ανάλυση Διακύμανσης κατά Ν παράγοντες: Αξιοπιστία της Πληροφορίας/ διάσταση θείο

Διατροφή και Καιρός

Στις ιστορίες σχετικά με τη διατροφή και τον καιρό πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις διακύμανσης Η 2 (ομάδα: Α', Β') Χ 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) Χ 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) Χ 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό, Χ5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) με εξαρτημένη την μεταβλητή αξιολόγηση της αξιοπιστίας της πληροφορίας, αλλά δεν βρέθηκε καμία στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ των παραγόντων.

Διαπαιδαγώγηση

Η 2 (ομάδα: Α', Β') Χ 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) Χ 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) Χ 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό) Χ5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή αξιολόγηση της αξιοπιστίας της πληροφορίας της ιστορίας για τη διαπαιδαγώγηση έλεγξε την επίδραση των παραπάνω παραγόντων στην αξιοπιστία και πιθανές αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους. Από τα αποτελέσματα προέκυψε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση των παραγόντων ομάδα (Α' και Β'), ηλικιακή ομάδα, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας στην αξιολόγηση της αξιοπιστίας της πληροφορίας ($F = 4,162$, $MSE = 5,821$, $p < 0,043$).

Σε ό,τι αφορά την αλληλεπίδραση ομάδα, ηλικία και το φύλο κατά την αξιολόγηση της αξιοπιστίας παρατηρείται ότι οι γυναίκες ηλικίας 45-65 ετών αξιολογούν υψηλότερα την αξιοπιστία της πληροφορίας (M.O = 6,26, T.A = 0,99) με συγγραφέα τον μη θρησκευόμενο επιστήμονα συγκριτικά με τους άνδρες αντίστοιχης ηλικίας και ομάδας (M.O = 5,87, T.A = 0,95). Η ίδια τάση φαίνεται και όταν ο συγγραφέας της ιστορίας είναι θρησκευόμενος επιστήμονας (γυναίκες, M.O = 6,05, T.A = 1,21, άνδρες, M.O = 5,00, T.A = 1,61).

Σχετικά με το επίπεδο θρησκευτικότητας παρατηρείται ότι οι γυναίκες ηλικίας 45-65 ετών με υψηλά αρνητικά συναισθήματα προς τον Θεό αξιολογούν χαμηλότερα την αξιοπιστία της πληροφορίας της ιστορίας με συγγραφέα τον θρησκευόμενο επιστήμονα συγκριτικά με όσες έχουν χαμηλά αρνητικά συναισθήματα. Στον πίνακα 13 υπάρχουν αναλυτικά οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις ανά μεταβλητή (βλ. πίνακα 13 Παράρτημα Β)

Διαπαιδαγώγηση

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό) X 5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή αξιολόγηση της αξιοπιστίας της πληροφορίας της ιστορίας 6 για τη διαπαιδαγώγηση έλεγξε την επίδραση των παραπάνω παραγόντων στην αξιοπιστία και πιθανές αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους. Από τα αποτελέσματα προέκυψε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση των παραγόντων ομάδα (Α' και Β'), ηλικιακή ομάδα, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας στην αξιολόγηση της αξιοπιστίας της πληροφορίας ($F = 4,023$, $MSE = 6,923$, $p < 0,047$).

Σχετικά με την αλληλεπίδραση της ομάδας, της ηλικίας, το φύλο και το επίπεδο των αρνητικών συναισθημάτων ως προς την αξιολόγηση της αξιοπιστίας παρατηρείται ότι οι γυναίκες ηλικίας 45-65 ετών με υψηλά αρνητικά συναισθήματα στον Θεό αξιολογούν χαμηλότερα την αξιοπιστία της ιστορίας με συγγραφέα τον θρησκευόμενο επιστήμονα σε σύγκριση με αυτές με χαμηλά αρνητικά συναισθήματα. Η τάση αυτή παρατηρείται και στους άνδρες αντίστοιχης ηλικίας και επιπέδου αρνητικών συναισθημάτων. Στις γυναίκες όμως ηλικίας 45-65 ετών δεν παρατηρούνται διαφορές στις βαθμολογίες αξιοπιστίας ανάλογα με το επίπεδο των αρνητικών συναισθημάτων όταν το κείμενο το υπογράφει μη θρησκευόμενος επιστήμονας. Οι άνδρες όμως ηλικίας 45-65 ετών με υψηλά αρνητικά συναισθήματα αξιολογούν ως πιο αξιόπιστη την πληροφορία του συγγραφέα μη θρησκευόμενου επιστήμονα σε σύγκριση με αυτούς με χαμηλά αρνητικά συναισθήματα. Στον πίνακα 14 υπάρχουν οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις για τις μεταβλητές (βλ. πίνακα 14 Παράρτημα Β).

Ανάλυση Διακύμανσης κατά Ν παράγοντες: Εκτίμηση Ορθότητας για την

Αξιολόγηση της Αξιοπιστίας της Ιστορίας με τη διάσταση θείο

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό) X 5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή εκτίμηση της ορθότητας για την αξιολόγηση της αξιοπιστίας της πληροφορίας όλων των

ιστοριών έλεγξε πιθανές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μεταβλητών. Στα αποτελέσματα δεν προέκυψε αλληλεπίδραση μεταξύ των παραγόντων στις ιστορίες.

Αξιοπιστία της πληροφορίας: Ειδημοσύνη πληροφορητή/ διάσταση θείο

Διατροφή

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό) X 5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή ειδημοσύνη του πληροφορητή της ιστορίας 1 έδειξε αλληλεπίδραση στους παράγοντες ομάδα, ηλικία, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας ($F = 5,193$, $MSE = 8,342$, $p < 0,024$).

Όσον αφορά την αξιολόγηση της ιστορίας με συγγραφέα τον μη θρησκευόμενο επιστήμονα οι άνδρες ηλικίας 20-30 αξιολογούν υψηλότερα την ειδημοσύνη του συγγραφέα ($M.O = 4,80$, $T.A = 1,20$) από ότι οι γυναίκες αντίστοιχης ηλικίας ($M.O = 4,26$, $T.A = 1,19$). Το ίδιο ισχύει και όταν η ιστορία υπογράφεται από θρησκευόμενο επιστήμονα για την ηλικία των 20-30 ετών (άνδρες, $M.O = 4,93$, $T.A = 0,84$, γυναίκες, $M.O = 4,81$, $T.A = 1,03$). Στην ηλικιακή ομάδα των 45-65 φαίνεται οι γυναίκες να αξιολογούν υψηλότερα την ειδημοσύνη του πληροφορητή και όταν υπογράφεται από μη θρησκευόμενο επιστήμονα (άνδρες, $M.O = 4,21$, $T.A = 1,01$, γυναίκες, $M.O = 5,47$, $T.A = 1,62$) και από θρησκευόμενο επιστήμονα συγκριτικά με τους άνδρες ίδιας ηλικιακής ομάδας (άνδρες, $M.O = 4,81$, $T.A = 1,93$, γυναίκες, $M.O = 5,18$, $T.A = 1,43$).

Αναφορικά με το επίπεδο των αρνητικών συναισθημάτων προς τον Θεό οι άνδρες ηλικίας 20-30 ετών με υψηλά αρνητικά συναισθήματα αξιολογούν χαμηλότερα την ιστορία με συγγραφέα θρησκευόμενο επιστήμονα. Στις γυναίκες δεν παρατηρούνται σημαντικές μεταβολές στην αξιολόγηση τους (βλ. πίνακα 15 Παράρτημα Β).

Διατροφή, Καιρός και Διαπαιδαγώγηση

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό) X 5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή ειδημοσύνη του πληροφορητή των ιστοριών δεν έδειξε σημαντική αλληλεπίδραση στην αξιολόγηση της ειδημοσύνης.

Καιρός

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό) X 5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή ειδημοσύνη του πληροφορητή της ιστορίας 4 έδειξε αλληλεπίδραση στους παράγοντες ομάδα, ηλικία, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας ($F = 4,718$, $MSE = 9,644$, $p < 0,031$).

Κατά την αξιολόγηση της ειδημοσύνης των πληροφορητών δεν παρατηρούνται σημαντικές μεταβολές ανάμεσα στα φύλα. Και στις δύο ηλικιακές ομάδες της ιστορίας με συγγραφέα θρησκευόμενο επιστήμονα παρατηρείται η τάση οι γυναίκες να αξιολογούν υψηλότερα την ειδημοσύνη συγκριτικά με τους άνδρες (άνδρες 20-30, $M.O = 4,35$, $T.A = 1,44$, γυναίκες 20-30, $M.O = 4,46$, $T.A = 1,41$ / άνδρες 45-65, $M.O = 4,54$, $T.A = 1,81$, γυναίκες 45-65, $M.O = 5,39$, $T.A = 1,56$). Η ίδια τάση παρατηρείται και για την ιστορία με συγγραφέα μη θρησκευόμενο επιστήμονα (άνδρες 20-30, $M.O = 4,32$, $T.A = 1,39$, γυναίκες 20-30, $M.O = 5,14$, $T.A = 1,03$ / άνδρες 45-65, $M.O = 4,10$, $T.A = 2,10$, γυναίκες 45-65, $M.O = 5,19$, $T.A = 1,49$).

Όσον αφορά το επίπεδο συναισθημάτων προς τον Θεό τα αποτελέσματα δείχνουν την τάση των ανδρών ηλικίας 45-65 ετών με υψηλά αρνητικά συναισθήματα να αξιολογούν ως περισσότερο αξιόπιστο τον μη θρησκευόμενο επιστήμονα. Πιο αναλυτικά στον πίνακα 16 υπάρχουν οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις για τις συγκεκριμένες μεταβλητές (βλ. πίνακα 16 Παράρτημα Β).

Διαπαιδαγώγηση

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό) X 5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή ειδημοσύνη του πληροφορητή της ιστορίας σχετικά με τη διαπαιδαγώγηση έδειξε σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ των μεταβλητών ομάδα, ηλικία και επίπεδο θρησκευτικότητας στην αξιολόγηση της ειδημοσύνης ($F = 8,493$, $MSE = 13,529$, $p < 0,004$).

Συγκεκριμένα, σε ότι αφορά την αλληλεπίδραση της θρησκευτικότητας με την ομάδα και την ηλικιακή ομάδα, φαίνεται ότι στα άτομα ηλικίας 20-30 της ομάδας Α' δεν παρατηρείται σημαντική διαφορά στην αξιολόγηση της ειδημοσύνης του συγγραφέα θρησκευόμενου επιστήμονα ως προς το επίπεδο των αρνητικών συναισθημάτων προς τον Θεό (υψηλά, $M.O = 4,94$, $T.A = 1,23$, χαμηλά, $M.O = 4,15$, $T.A = 1,53$). Τα άτομα όμως ηλικίας 45-65 της ομάδας Α' με υψηλά αρνητικά συναισθήματα προς τον Θεό αξιολόγησαν ως λιγότερο ειδικό τον θρησκευόμενο επιστήμονα ($M.O =$

5,50, T.A = 1,04) από ότι αυτοί με χαμηλά αρνητικά συναισθήματα προς τον Θεό (M.O = 6,03, T.A = 1,10).

Στην ομάδα Β' στα άτομα ηλικίας 20-30 δεν παρατηρείται σημαντική διαφορά στην αξιολόγηση της ειδημοσύνης του συγγραφέα μη θρησκευόμενου επιστήμονα ως προς το επίπεδο των αρνητικών συναισθημάτων προς τον Θεό (υψηλά, M.O = 5,22, T.A = 0,95, χαμηλά, M.O = 5,37, T.A = 1,17). Τα άτομα ηλικίας όμως 45-65 ετών με υψηλά αρνητικά συναισθήματα στον Θεό αξιολόγησαν ως πιο ειδικό τον συγγραφέα μη θρησκευόμενο επιστήμονα (M.O = 6,29, T.A = 0,93) από ότι όσοι με χαμηλά αρνητικά συναισθήματα στον Θεό (M.O = 5,50, T.A = 1,57).

Αξιοπιστία της πληροφορίας: Ακεραιότητα πληροφορητή/ διάσταση θείο

Διατροφή

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό) X 5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή αξιολόγηση του πληροφορητή ως προς τη διάσταση της ακεραιότητας της ιστορίας σχετικά με τη διατροφή έδειξε σημαντική αλληλεπίδραση των μεταβλητών ομάδα, ηλικία, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας ως προς την αξιολόγηση της ακεραιότητας ($F = 7,102$, $MSE = 12,355$, $p < 0,009$).

Κατά την αξιολόγηση της ακεραιότητας φαίνεται οι άνδρες ηλικίας 20-30 να αξιολογούν υψηλότερα τον συγγραφέα από τις γυναίκες και στην ιστορία του μη θρησκευόμενου επιστήμονα (άνδρες 20-30, M.O = 4,57, T.A = 0,90, γυναίκες 20-30, M.O = 4,22, T.A = 1,33) και του θρησκευόμενου επιστήμονα (άνδρες 20-30, M.O = 5,15, T.A = 0,92, γυναίκες 20-30, M.O = 4,90, T.A = 1,11). Στην ηλικιακή ομάδα των 45-65 ετών οι γυναίκες αξιολογούν υψηλότερα την ακεραιότητα και την ιστορία του μη θρησκευόμενου επιστήμονα (άνδρες 45-65, M.O = 5,10, T.A = 1,52, γυναίκες 45-65, M.O = 5,55, T.A = 1,57) και του θρησκευόμενου επιστήμονα (άνδρες 45-65, M.O = 4,90, T.A = 2,02, γυναίκες 45-65, M.O = 5,30, T.A = 1,46).

Σε σχέση με το επίπεδο θρησκευτικότητας παρατηρείται ότι οι γυναίκες 20-30 ετών με χαμηλά αρνητικά συναισθήματα στον θεό αξιολογούν υψηλότερα την ακεραιότητα των πληροφορητών. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των μεταβλητών υπάρχουν στον πίνακα 17 (βλ. πίνακα 17 Παράρτημα Β).

Διατροφή και Καιρός

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό) X 5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή ακεραιότητα του πληροφορητή των ιστοριών για τη διατροφή και τον καιρό δεν έδειξε σημαντική αλληλεπίδραση.

Καιρός

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό) X 5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή ακεραιότητα του πληροφορητή της ιστορίας για τον καιρό έδειξε σημαντική αλληλεπίδραση των παραγόντων ομάδα, ηλικία, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας ($F = 5,762$, $MSE = 13,201$, $p < 0,018$).

Όσον αφορά την αξιολόγηση της ακεραιότητας παρατηρείται οι γυναίκες να αξιολογούν υψηλότερα αυτή τη διάσταση σε σύγκριση με τους άνδρες στην ιστορία με συγγραφέα μη θρησκευόμενο επιστήμονα (άνδρες 20-30, $M.O = 4,17$, $T.A = 1,62$, γυναίκες 20-30, $M.O = 4,29$, $T.A = 1,54$) και σε αυτή με συγγραφέα θρησκευόμενο επιστήμονα (άνδρες 20-30, $M.O = 4,00$, $T.A = 1,23$, γυναίκες 20-30, $M.O = 4,99$, $T.A = 1,01$). Η ίδια τάση ισχύει και για την ηλικία των 45-65 ετών για την ιστορία του μη θρησκευόμενου επιστήμονα (άνδρες 45-65, $M.O = 4,46$, $T.A = 1,95$, γυναίκες 45-65, $M.O = 5,33$, $T.A = 1,78$) και του θρησκευόμενου επιστήμονα (άνδρες 45-65, $M.O = 3,95$, $T.A = 2,16$, γυναίκες 45-65, $M.O = 5,11$, $T.A = 1,50$). Στις γυναίκες ηλικίας 45-65 φαίνεται από τους μέσους όρους, ότι αξιολογούν υψηλότερα την ειδημοσύνη και των δύο συγγραφέων σε σύγκριση με τις γυναίκες 20-30 ετών.

Σε ό,τι αφορά το επίπεδο των αρνητικών συναισθημάτων προς τον Θεό αυτό που αναδεικνύεται είναι ότι οι άνδρες ηλικίας 45-65 ετών με υψηλά αρνητικά συναισθήματα αξιολογούν χαμηλότερα την ιστορία του θρησκευόμενου επιστήμονα και υψηλότερα όταν υπογράφεται από μη θρησκευόμενο επιστήμονα. Στις γυναίκες όμως ίδιας ηλικίας δεν παρατηρούνται μεταβολές ως προς το επίπεδο των συναισθημάτων κατά την αξιολόγηση της αξιοπιστίας. Στον πίνακα 18 υπάρχουν οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις (βλ. πίνακα 18 Παράρτημα Β).

Διαπαιδαγώγηση

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό) X 5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο,

Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή ακεραιότητα του πληροφορητή της ιστορίας σχετικά με τη διαπαιδαγώγηση έδειξε σημαντική αλληλεπίδραση των παραγόντων ομάδα, ηλικία φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας ($F = 4,021$, $MSE = 4,607$, $p < 0,047$).

Σχετικά με την αξιολόγηση της ακεραιότητας οι γυναίκες στην ηλικία των 45-65 σε σύγκριση με τους άνδρες αξιολογούν ως περισσότερο ακέραιους τους πληροφορητές στην ιστορία του μη θρησκευόμενου επιστήμονα (άνδρες 45-65, $M.O = 5,75$, $T.A = 1,04$, γυναίκες 45-65, $M.O = 6,24$, $T.A = 0,94$) και του θρησκευόμενου επιστήμονα (άνδρες 45-65, $M.O = 4,68$, $T.A = 1,86$, γυναίκες 45-65, $M.O = 6,07$, $T.A = 1,04$).

Όσον αφορά το επίπεδο των αρνητικών συναισθημάτων προς τον Θεό στην ιστορία με θέμα τη διαπαιδαγώγηση δεν παρατηρούνται σημαντικές μεταβολές ανάμεσα στις γυναίκες. Οι άνδρες ηλικίας 45-65 ετών με υψηλά αρνητικά συναισθήματα στον θεό αξιολογούν ως περισσότερο ακέραιο τον θρησκευόμενο επιστήμονα από όσους με χαμηλά αρνητικά συναισθήματα. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις για αυτές τις μεταβλητές βρίσκονται στον πίνακα 19 (βλ. πίνακα 19 Παράρτημα Β).

Διαπαιδαγώγηση

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό) X 5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή ακεραιότητα του πληροφορητή της ιστορίας σχετικά με τη διαπαιδαγώγηση έδειξε σημαντική αλληλεπίδραση στις μεταβλητές ομάδα, ηλικία και επίπεδο θρησκευτικότητας ($F = 4,284$, $MSE = 6,811$, $p < 0,040$).

Αναλυτικότερα, σε ότι αφορά την αλληλεπίδραση της θρησκευτικότητας με την ομάδα και την ηλικιακή ομάδα, φαίνεται ότι τα άτομα ηλικίας 20-30 της ομάδας Α' με υψηλά αρνητικά συναισθήματα προς τον Θεό αξιολόγησαν ως περισσότερο ακέραιο τον θρησκευόμενο επιστήμονα ($M.O = 5,04$, $T.A = 1,14$) από αυτούς με χαμηλά αρνητικά συναισθήματα στον Θεό ($M.O = 4,82$, $T.A = 1,42$). Τα άτομα όμως ηλικίας 45-65 της ομάδας Α' με υψηλά αρνητικά συναισθήματα προς τον Θεό αξιολόγησαν ως λιγότερο ακέραιο τον μη θρησκευόμενο επιστήμονα ($M.O = 5,67$, $T.A = 1,27$) από ότι αυτοί με χαμηλά αρνητικά συναισθήματα προς τον Θεό ($M.O = 6,11$, $T.A = 1,09$).

Στην ομάδα Β' στα άτομα ηλικίας 20-30 δεν παρατηρείται σημαντική διαφορά στην αξιολόγηση της ακεραιότητας του συγγραφέα επιστήμονα ως προς το επίπεδο των αρνητικών συναισθημάτων

προς τον Θεό (υψηλά, M.O = 5,39, T.A = 0,97, χαμηλά, M.O= 5,38, T.A = 1,20). Τα άτομα ηλικίας όμως 45-65 ετών με υψηλά αρνητικά συναισθήματα στον Θεό αξιολογούν ως πιο ακέραιο τον μη θρησκευόμενο επιστήμονα (M.O = 6,15, T.A = 0,97) από ότι όσοι με χαμηλά αρνητικά συναισθήματα στον Θεό (M.O = 5,72, T.A = 1,55).

Αξιοπιστία της πληροφορίας: Ηθικότητα πληροφορητή/ διάσταση θείο

Διατροφή

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό) X 5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή αξιολόγηση του πληροφορητή ως προς τη διάσταση της ηθικότητας της ιστορίας σχετικά με τη διατροφή έδειξε σημαντική αλληλεπίδραση των μεταβλητών ομάδα, ηλικία, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας ως προς την αξιολόγηση της ακεραιότητας ($F = 6,742$, $MSE = 12,958$, $p < 0,010$).

Σε ότι αφορά την επίδραση του επιπέδου των αρνητικών συναισθημάτων προς τον Θεό κατά την αξιολόγηση της ηθικότητας του πληροφορητή δεν παρατηρούνται σημαντικές μεταβολές. Ειδικότερα, οι γυναίκες ηλικίας 45-65 ετών με υψηλά αρνητικά συναισθήματα στον Θεό αξιολογούν ως πιο αξιόπιστο τον μη θρησκευόμενο επιστήμονα. Στην ίδια ιστορία όμως οι γυναίκες ηλικίας 20-30 με υψηλά αρνητικά συναισθήματα αξιολογούν χαμηλότερα τον μη θρησκευόμενο επιστήμονα. Πιο αναλυτικά υπάρχουν οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις ανά μεταβλητή στον πίνακα 20 (βλ. πίνακα 20 Παράρτημα Β).

Διατροφή, Καιρός και Διαπαιδαγώγηση

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό) X 5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή ηθικότητα του πληροφορητή ορισμένων ιστοριών σχετικά με τη διατροφή, τον καιρό και τη διαπαιδαγώγηση δεν έδειξε σημαντική αλληλεπίδραση ως προς την αξιολόγηση της ηθικότητας.

Καιρός

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό) X 5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την

μεταβλητή αξιολόγηση του πληροφορητή ως προς τη διάσταση της ηθικότητας της ιστορίας σχετικά με τον καιρό έδειξε σημαντική αλληλεπίδραση των μεταβλητών ομάδα, ηλικία, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας στην αξιολόγηση της ηθικότητας ($F = 4,357$, $MSE = 9,709$, $p < 0,039$).

Όσον αφορά την αξιολόγηση της ηθικότητας οι γυναίκες και των δύο ηλικιακών ομάδων φαίνεται να έχουν υψηλότερες αξιολογήσεις σε σύγκριση με τους άνδρες και της ιστορίας με συγγραφέα θρησκευόμενο επιστήμονα (άνδρες 20-30, $M.O = 4,42$, $T.A = 1,68$, γυναίκες 20-30, $M.O = 4,48$, $T.A = 1,35$ / άνδρες 45-65, $M.O = 4,65$, $T.A = 1,96$, γυναίκες 45-65, $M.O = 5,38$, $T.A = 1,76$) και της ιστορίας με συγγραφέα μη θρησκευόμενο επιστήμονα (άνδρες 20-30, $M.O = 4,20$, $T.A = 1,29$, γυναίκες 20-30, $M.O = 5,09$, $T.A = 1,00$ / άνδρες 45-65, $M.O = 4,13$, $T.A = 2,04$, γυναίκες 45-65, $M.O = 5,17$, $T.A = 1,60$).

Σε ότι αφορά το επίπεδο των αρνητικών συναισθημάτων προς τον Θεό οι άνδρες ηλικίας 20-30 ετών με υψηλά αρνητικά συναισθήματα αξιολογούν ως πιο ηθικό τον θρησκευόμενο επιστήμονα, σε αντίθεση με τους άνδρες ηλικίας 45-65 ετών της ίδιας με υψηλά αρνητικά συναισθήματα που αξιολογούν τον θρησκευόμενο επιστήμονα ως λιγότερο ηθικό. Στον πίνακα 21 υπάρχουν αναλυτικά οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις ανά μεταβλητή (βλ. πίνακα 21 Παράρτημα Β).

Διαπαιδαγώγηση

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση θείο: υψηλό, χαμηλό) X 5 (εκπαίδευση: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές Σπουδές) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή ηθικότητα του πληροφορητή της ιστορίας σχετικά με τη διαπαιδαγώγηση έδειξε σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ των μεταβλητών ομάδα, ηλικία και επίπεδο θρησκευτικότητας ($F = 4,971$, $MSE = 8,339$, $p < 0,027$).

Συγκεκριμένα, σε ότι αφορά την αλληλεπίδραση της θρησκευτικότητας με την ομάδα και την ηλικιακή ομάδα, φαίνεται ότι τα άτομα ηλικίας 20-30 της ομάδας Α' με υψηλά αρνητικά συναισθήματα προς τον Θεό αξιολόγησαν ως περισσότερο ηθικό τον θρησκευόμενο επιστήμονα ($M.O = 5,22$, $T.A = 1,17$) από αυτούς με χαμηλά αρνητικά συναισθήματα στον θεό ($M.O = 4,80$, $T.A = 1,55$). Τα άτομα όμως ηλικίας 45-65 της ομάδας Α' με υψηλά αρνητικά συναισθήματα προς τον θεό αξιολόγησαν ως λιγότερο ηθικό τον θρησκευόμενο επιστήμονα ($M.O = 5,51$, $T.A = 1,57$) από ότι αυτοί με χαμηλά αρνητικά συναισθήματα προς τον θεό ($M.O = 6,16$, $T.A = 1,00$).

Στην ομάδα Β' στα άτομα ηλικίας 20-30 δεν παρατηρείται σημαντική διαφορά στην αξιολόγηση της ηθικότητας του μη θρησκευόμενου επιστήμονα ως προς το επίπεδο των αρνητικών

συναισθημάτων προς τον θεό (υψηλά, M.O = 5,47, T.A = 0,86, χαμηλά, M.O = 5,40, T.A = 1,22). Τα άτομα ηλικίας όμως 45-65 ετών με υψηλά αρνητικά συναισθήματα στον Θεό αξιολογούν ως πιο ηθικό τον μη θρησκευόμενο επιστήμονα (M.O = 6,15, T.A = 0,97) από ότι όσοι με χαμηλά αρνητικά συναισθήματα στον θεό (M.O = 5,66, T.A = 1,55).

Ανάλυση Διακύμανσης κατά Ν παράγοντες: Αξιοπιστία της Πληροφορίας/ διάσταση αμφιβολία

Καιρός

Στις ιστορίες πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις διακύμανσης H_2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση αμφιβολία: υψηλή, χαμηλή) με εξαρτημένη την μεταβλητή αξιολόγηση της αξιοπιστίας της πληροφορίας, αλλά δεν βρέθηκε σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ των παραγόντων. Μόνο στη μία ιστορία σχετικά με τον καιρό προέκυψε στατιστικά σημαντική επίδραση των παραγόντων ομάδα, φύλο και επίπεδο αμφιβολίας ($F = 7,931$, $MSE = 20,726$, $p < 0,006$), καθώς και σημαντική αλληλεπίδραση των παραγόντων ομάδα (Α' και Β'), ηλικιακή ομάδα, φύλο και επίπεδο αμφιβολίας στην αξιολόγηση της αξιοπιστίας της πληροφορίας ($F = 7,551$, $MSE = 19,733$, $p < 0,007$).

Συγκεκριμένα, σε ότι αφορά την αλληλεπίδραση της θρησκευτικότητας με την ομάδα και το φύλο, φαίνεται ότι οι άνδρες της ομάδας Α' με υψηλές αμφιβολίες αξιολόγησαν χαμηλότερα την αξιοπιστία της ιστορίας του θρησκευόμενου επιστήμονα (M.O = 3,23, T.A = 1,69) από αυτούς με χαμηλές αμφιβολίες (M.O = 4,45, T.A = 2,08). Οι γυναίκες όμως της ομάδας Α' με υψηλές αμφιβολίες αξιολόγησαν ως περισσότερο αξιόπιστη την ιστορία του θρησκευόμενου επιστήμονα (M.O = 5,11, T.A = 1,66) από ότι όσες με χαμηλές αμφιβολίες (M.O = 4,59, T.A = 1,83).

Στην Β' ομάδα στις γυναίκες με υψηλές και χαμηλές βαθμολογίες δεν παρατηρούνται διαφορές ως προς τις αξιολογήσεις αξιοπιστίας (υψηλή, M.O = 5,00, T.A = 1,52/ χαμηλή, M.O = 5,00, T.A = 1,44). Στην ιστορία με συγγραφέα τον μη θρησκευόμενο επιστήμονα δεν παρατηρούνται σημαντικές διαφορές και στους άνδρες ανάλογα με το επίπεδο των αμφιβολιών (υψηλή, M.O = 3,36, T.A = 2,01/ χαμηλή, M.O = 3,93, T.A = 1,48). Παρατηρείται ότι οι γυναίκες βαθμολογούν υψηλότερα το επίπεδο αξιοπιστίας από τους άνδρες και στις δύο ομάδες.

Όσον αφορά την αλληλεπίδραση της ομάδας, με την ηλικιακή ομάδα, το φύλο και το επίπεδο των αμφιβολιών, παρατηρείται ότι το επίπεδο αξιοπιστίας δεν διαφέρει αρκετά μεταξύ των ομάδων. Στην ιστορία με συγγραφέα τον θρησκευόμενο επιστήμονα φαίνεται ότι οι άνδρες και των δύο ηλικιακών ομάδων με υψηλές αμφιβολίες να θεωρούν την πληροφορία λιγότερο αξιόπιστη από όσους με

χαμηλές αμφιβολίες. Στον πίνακα 22 υπάρχουν αναλυτικά οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις (βλ. πίνακα 22 Παράρτημα Β).

Ανάλυση Διακύμανσης κατά Ν παράγοντες: Εκτίμηση Ορθότητας για την

Αξιολόγηση της Αξιοπιστίας της Ιστορίας με τη διάσταση αμφιβολία

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση αμφιβολία: υψηλή, χαμηλή) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή εκτίμηση της ορθότητας για την αξιολόγηση της αξιοπιστίας της πληροφορίας των ιστοριών έλεγξε πιθανές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μεταβλητών. Στα αποτελέσματα δεν προέκυψε αλληλεπίδραση μεταξύ των παραγόντων στις ιστορίες.

Αξιοπιστία της πληροφορίας: Ειδημοσύνη πληροφορητή/ διάσταση αμφιβολία

Καιρός

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση αμφιβολία: υψηλή, χαμηλή) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή ειδημοσύνη του πληροφορητή της ιστορίας 4 έδειξε αλληλεπίδραση στους παράγοντες ομάδα, ηλικία, φύλο και επίπεδο αμφιβολίας ($F=4,669$, $MSE = 8,867$, $p < 0,032$).

Αναφορικά με την αξιολόγηση της ειδημοσύνης του πληροφορητή δεν παρατηρούνται σημαντικές μεταβολές σχετικά με το επίπεδο των αμφιβολιών. Αναδεικνύεται όμως η τάση των γυναικών να αξιολογούν την ειδημοσύνη υψηλότερα από τους άνδρες. Στην ιστορία με συγγραφέα τον θρησκευόμενο επιστήμονα δεν φαίνεται να υπάρχουν διαφορές στις αξιολογήσεις. Στην ιστορία με συγγραφέα τον μη θρησκευόμενο επιστήμονα οι γυναίκες ηλικίας 20-30 ετών με υψηλές αμφιβολίες αξιολογούν υψηλότερα τον επιστήμονα, σε σύγκριση με τους άνδρες ίδιας ηλικίας. Αναλυτικότερα υπάρχουν οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις στον πίνακα 23 (βλ. πίνακα 23 Παράρτημα Β).

Αξιοπιστία της πληροφορίας: Ακεραιότητα πληροφορητή/ διάσταση αμφιβολία

Καιρός

Η 2 (ομάδα: Α', Β') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση αμφιβολία: υψηλή, χαμηλή) η ανάλυση διακύμανσης με

εξαρτημένη την μεταβλητή ακεραιότητα του πληροφορητή της ιστορίας σχετικά με τον καιρό έδειξε σημαντική επίδραση των μεταβλητών ομάδα, φύλο και αμφιβολία στην αξιολόγηση της ακεραιότητας ($F = 5,360$, $MSE = 11,365$, $p < 0,022$), καθώς και αλληλεπίδραση στους παράγοντες ομάδα, ηλικία, φύλο και επίπεδο αμφιβολίας ($F = 5,083$, $MSE = 10,778$, $p < 0,026$).

Στην αλληλεπίδραση της ομάδας με το φύλο και το επίπεδο αμφιβολιών ως προς την αξιολόγηση της ακεραιότητας φαίνεται ότι γυναίκες αξιολογούν την ακεραιότητα των συγγραφέων υψηλότερα (M.O = 4,83, T.A = 1,74) από τους άνδρες (M.O = 4,30, T.A = 1,76) και στην ιστορία του θρησκευόμενου επιστήμονα και του επιστήμονα (γυναίκες, M.O = 5,05, T.A = 1,28/ άνδρες, M.O = 3,98, T.A = 1,65).

Ως προς την αλληλεπίδραση της ομάδας με την ηλικιακή ομάδα, το φύλο και το επίπεδο των αμφιβολιών φαίνεται ότι οι συμμετέχοντες με υψηλό επίπεδο αμφιβολιών αξιολογούν χαμηλότερα την ακεραιότητα των συγγραφέων από ότι όσοι με χαμηλό επίπεδο. Στην ιστορία με συγγραφέα τον μη θρησκευόμενο επιστήμονα στις γυναίκες με διαφορετικό επίπεδο αμφιβολιών δεν παρατηρούνται μεταβολές. Οι γυναίκες όμως με συγγραφέα τον θρησκευόμενο επιστήμονα ηλικιακής ομάδας 45-65 και με υψηλές αμφιβολίες αξιολογούν υψηλότερα την ακεραιότητα από ότι όσες με χαμηλές. Στον πίνακα 24 υπάρχουν αναλυτικά οι μέσοι όροι ανά μεταβλητή (βλ. πίνακα 24 Παράρτημα Β).

Αξιοπιστία της πληροφορίας: Ηθικότητα πληροφορητή/ διάσταση αμφιβολία

Καιρός

Η 2 (ομάδα: A', B') X 2 (ηλικιακή ομάδα: 20-30, 45-65) X 2 (φύλο: γυναίκες, άνδρες) X 2 (επίπεδο θρησκευτικότητας/διάσταση αμφιβολία: υψηλή, χαμηλή) η ανάλυση διακύμανσης με εξαρτημένη την μεταβλητή ηθικότητα του πληροφορητή της ιστορίας σχετικά με τον καιρό έδειξε σημαντική επίδραση των μεταβλητών ομάδα, φύλο και αμφιβολία στην αξιολόγηση της ηθικότητας ($F = 4,730$, $MSE = 9,755$, $p < 0,031$), καθώς και αλληλεπίδραση στους παράγοντες ομάδα, ηλικία, φύλο και επίπεδο αμφιβολίας ($F = 4,192$, $MSE = 8,645$, $p < 0,042$).

Αναφορικά με την αλληλεπίδραση της ομάδας, με το φύλο και το επίπεδο της αμφιβολίας ως προς την αξιολόγηση της ηθικότητας του πληροφορητή, φαίνεται ότι οι άνδρες με υψηλές αμφιβολίες αξιολόγησαν χαμηλότερα την ηθικότητα του θρησκευόμενου επιστήμονα (M.O = 3,86, T.A = 1,48) από ότι όσοι με χαμηλές αμφιβολίες (M.O = 4,92, T.A = 1,87). Οι γυναίκες όμως με υψηλές αμφιβολίες αξιολόγησαν ως πιο ηθικό τον θρησκευόμενο επιστήμονα (M.O = 5,35, T.A = 1,52), από ότι όσες με χαμηλές (M.O = 4,64, T.A = 1,67).

Κατά την αξιολόγηση της ηθικότητας του μη θρησκευόμενου επιστήμονα στις γυναίκες ανάλογα με το επίπεδο των αμφιβολιών δεν παρατηρούνται διαφορές ως προς τη βαθμολογία. Οι άνδρες όμως με υψηλές αμφιβολίες αξιολόγησαν ως λιγότερο ηθικό τον μη θρησκευόμενο επιστήμονα (Μ.Ο = 3,63, Τ.Α = 1,81), από ότι όσοι με χαμηλές αμφιβολίες (Μ.Ο = 4,56, Τ.Α = 1,39)

Όσον αφορά την αλληλεπίδραση της ομάδας, με την ηλικιακή ομάδα, το φύλο και το επίπεδο των αμφιβολιών φαίνεται ότι κατά την αξιολόγηση της ηθικότητας των συγγραφέων οι άνδρες και των δύο ηλικιακών ομάδων με υψηλές αμφιβολίες να αξιολογούν χαμηλότερα τον συγγραφέα από ότι όσοι με χαμηλές αμφιβολίες. Στις γυναίκες δεν παρατηρούνται σημαντικές μεταβολές, μόνο στην ηλικιακή ομάδα των 45-65 παρατηρείται ότι όσες έχουν υψηλές αμφιβολίες αξιολογούν υψηλότερα την ηθικότητα του θρησκευόμενου επιστήμονα. Στον πίνακα 25 υπάρχουν οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις ανά μεταβλητή (βλ. πίνακα 25 Παράρτημα Β).

Συζήτηση

Στη μελέτη ελέγχθηκε η επίδραση του θρησκευτικού ρόλου του πληροφορητή κατά την αξιολόγηση της αξιοπιστίας του και των παρεχόμενων πληροφοριών. Ακόμη, στόχος ήταν να εξεταστεί αν η αντίληψη της θρησκευτικότητας αποτελεί χαρακτηριστικό που ενισχύει την αξιοπιστία για συγκεκριμένους πληροφορητές διερευνώντας πιθανές διαφορές στις δύο ηλικιακές ομάδες. Βασικά ευρήματα της παρούσας έρευνας ήταν ότι η θετική στάση προς τη θρησκεία ιδιαίτερα για τους μεσήλικες συνέβαλε στην υψηλότερη αξιολόγηση των διαστάσεων αξιοπιστίας για τον θρησκευόμενο επιστήμονα. Για τους νεαρούς ενήλικες το χαρακτηριστικό της θρησκευτικότητας δεν φάνηκε να συσχετίζεται με την επιλογή πληροφορητή, καθώς στα ευρήματα δεν υπήρχε συνέπεια.

Πρώτη υπόθεση της έρευνας ήταν ότι η επιστημονική ιδιότητα σε συνδυασμό με τον θρησκευτικό ρόλο θα επηρεάσουν τον βαθμό εμπιστοσύνης κατά την αξιολόγηση τόσο του πληροφορητή όσο και της πληροφορίας και την εκτίμηση της ορθότητας των συμμετεχόντων για τις απαντήσεις τους. Από τα ευρήματα της έρευνας φαίνεται ότι η πληροφορία για τον θρησκευτικό ρόλο των πληροφορητών δεν επηρέασε τον γενικό μέσο όρο της αξιοπιστίας τους και τις αξιοπιστίας των πληροφοριών που αυτοί δίνουν. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι το επίπεδο επιστημονικής τεχνογνωσίας των δύο πληροφορητών ήταν ισάξιο και σχετικό με το αντικείμενο που πραγματεύονταν.

Ακόμη, δεν υπήρξαν διαφορές ως προς την αξιολόγηση χαρακτηριστικών ακεραιότητας και ηθικότητας. Οι συμμετέχοντες έκριναν όμοια αυτές τις δύο διαστάσεις με την ειδημοσύνη που ήταν ισάξια και για τους δύο πληροφορητές λόγω της γνωστικής προκατάληψης ότι η επαρκής και σχετική επιστημονική ιδιότητα του πληροφορητή μπορεί να συνοδεύεται και από άλλα θετικά χαρακτηριστικά, όπως η ακεραιότητα και η ηθικότητα (Nicolau και συν., 2020). Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που κάποιος αξιολογούσε αρνητικά την ειδημοσύνη, καθώς θα επηρεαζόταν και θα αξιολογούσε αρνητικά και τις άλλες δύο διαστάσεις. Δεν δόθηκαν στους πληροφορητές χαρακτηριστικά που να υπονοούν αυτές τις δύο διαστάσεις και ίσως για αυτό δεν βρέθηκαν διαφορές. Το εύρημα αυτό όμως αφορά την τάση του γενικού μέσου όρου χωρίς των έλεγχο άλλων χαρακτηριστικών, όπως την ηλικία και τη θρησκευτικότητα.

Στους δύο τύπους πληροφορητών, του θρησκευόμενου και μη θρησκευόμενου επιστήμονα, δεν βρέθηκαν διαφορές ως προς το επίπεδο εμπιστοσύνης σε καμία από τις προς εξέταση θεματικές (διατροφή, καιρός και διαπαιδαγώγηση). Αυτό μπορεί να οφείλεται στη θέση του κάθε πληροφορητή για το θέμα. Εφόσον τα δύο κείμενα κάθε θεματικής είχαν κοινή οπτική και υπήρχε ομοφωνία μεταξύ των δύο πληροφορητών, οι συμμετέχοντες τους αξιολόγησαν σχεδόν ισάξια λόγω της

ομοφωνίας που αυξάνει την εμπιστοσύνη (Corriveau και συν., 2009). Υπάρχει όμως μία τάση προτίμησης του θρησκευόμενου επιστήμονα σε θέματα σχετικά με τη διατροφή, καθώς κρίθηκε περισσότερο αξιόπιστος από τον μη θρησκευόμενο επιστήμονα. Το εύρημα αυτό μπορεί να ερμηνευτεί από το γεγονός ότι η θρησκεία προωθεί τη φροντίδα του σώματος και προτείνει τρόπους για την αποφυγή κινδύνων της υγείας (Anshel & Smith, 2014). Οι διατροφικοί περιορισμοί και κανόνες θεωρούνται θεμέλια της οργανωμένης θρησκείας και δημιουργούν αίσθηση εμπιστοσύνης για συγκεκριμένα «καλά» και «ασφαλή» φαγητά (Nath και συν., 2013). Έτσι, τα άτομα μπορεί να αισθάνονται περισσότερη οικειότητα να λαμβάνουν διατροφικές συμβουλές από τη συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων. Η τάση αυτή συνάδει με τη βιβλιογραφία που αφορά τα παιδιά ότι η σχετική με το θέμα επαγγελματική ιδιότητα του πληροφορητή αυξάνει την αξιοπιστία του (Koenig & Jaswal, 2011).

Σχετικά με τη θεματική για τον καιρό οι συμμετέχοντες αξιολόγησαν ως περισσότερο αξιόπιστο τον μη θρησκευόμενο επιστήμονα. Αυτή η επιλογή τους μπορεί να αποδοθεί στον ισχυρισμό ότι η θρησκεία γενικά ερμηνεύει την αλλαγή του καιρού ως αποτέλεσμα ηθικών και θρησκευτικών συγκρούσεων και ωθεί τους πιστούς σε τελετουργίες και τελετές για την αποφυγή κλιματικών προβλημάτων (Jenkins και συν., 2018). Έτσι, τα άτομα φαίνεται να προτιμούν επιστήμονες με κλίση σε περισσότερο επιστημονικές ερμηνείες για τέτοιου είδους θέματα. Αυτό συμβαίνει και επειδή εκτίθενται σε αυτές κατά την χρήση των μέσων μαζικής ενημέρωσης (O'Brien & Noy, 2018).

Στη θεματική που αφορούσε τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών οι συμμετέχοντες κρίνουν να εμπιστεύονται περισσότερο τον επιστήμονα, δηλαδή τον ψυχολόγο. Το εύρημα αυτό διαφέρει συγκριτικά με τη βιβλιογραφία, όπου οι συμβουλές θρησκευτικών ηγετών αναδεικνύονται ως περισσότερο αποδεκτές από αυτές των επαγγελματιών ψυχικής υγείας (Taylor και συν., 2013). Το εύρημα της παρούσας έρευνας μπορεί να αποδίδεται στο γεγονός ότι οι θρησκευτικοί ηγέτες συνήθως υποτιμούν τη σοβαρότητα των θεμάτων για ψυχολογικά θέματα (Kovess-Masfety και συν., 2017) και παρέχουν περισσότερο πνευματικές αιτιολογίες για τις δυσκολίες παρά ψυχολογικές (Crosby & Bossley, 2012).

Η δεύτερη υπόθεση της έρευνας σχετίζεται με την επίδραση των διαστάσεων της θρησκευτικότητας στις κρίσεις αξιοπιστίας. Από τα ευρήματα φαίνεται ότι οι κρίσεις των συμμετεχόντων για την αξιοπιστία των πληροφοριών και των τριών θεματικών (διατροφή, καιρός και διαπαιδαγώγηση), καθώς και των πληροφορητών που τις παρέχουν, επηρεάζονται από το επίπεδο θρησκευτικότητας. Συγκεκριμένα, διαπιστώνεται ότι τα άτομα με υψηλά αρνητικά συναισθήματα προς τον Θεό τείνουν να αξιολογούν χαμηλότερα τις ιστορίες με συγγραφέα

επιστήμονα που φέρει και θρησκευτικό ρόλο. Από την άλλη, οι συμμετέχοντες με χαμηλά αρνητικά συναισθήματα προς τον Θεό προτιμούν τις πληροφορίες του θρησκευόμενου επιστήμονα. Η τάση αυτή είναι σταθερή και στις τρεις θεματικές ιστοριών για τον μεσήλικο πληθυσμό. Τα αποτελέσματα αυτά συμφωνούν με τη βιβλιογραφία, όπου υποστηρίζεται ότι οι θρησκευόμενοι προτιμούν να λαμβάνουν συμβουλές για τα παιδιά τους από θρησκευτικούς ηγέτες σε σύγκριση με τους μη θρησκευόμενους (Taylor και συν., 2013). Όσον αφορά τα επιστημονικά ζητήματα, τα ερευνητικά δεδομένα δείχνουν ότι όσοι έχουν εγγύτητα στη θρησκεία εμπιστεύονται θρησκευτικά πρόσωπα, για να ενημερωθούν για τα οφέλη και τους κινδύνους επιστημονικών θεμάτων. Αντίθετα, όσοι δεν είναι κοντά στη θρησκεία προτιμούν να εμπιστεύονται τις επιστημονικές αρχές (Cacciatore και συν., 2018).

Ως προς τη διάσταση των αμφιβολιών προς τη θρησκεία, τα αποτελέσματα αναδεικνύουν – κυρίως στη θεματική με την κλιματική αλλαγή– ότι οι άνδρες με υψηλές αμφιβολίες προς τη θρησκεία εμπιστεύονται περισσότερο τον μη θρησκευόμενο επιστήμονα.

Μία πιθανή ερμηνεία για τα παραπάνω αποτελέσματα αφορά τον δεσμό με τη θρησκεία ως παράγοντα εμπιστοσύνης. Η σχέση των ατόμων με τη θρησκεία μπορεί να έχει κοινωνική βάση και διατηρείται και επηρεάζεται μέσω της τακτικής και στενής επαφής με αυτή. Ο δεσμός των ατόμων με τη θρησκεία θεωρείται πνευματικός και για αυτό πιθανόν εμπιστεύονται ένα θρησκευτικό πρόσωπο (Cacciatore και συν., 2018). Έτσι, η έκθεση στη θρησκεία μπορεί να συνδέεται με την εμπιστοσύνη σε αυτή και από την άλλη η έκθεση στην επιστήμη συνδέεται με την αποδοχή επιστημονικών προσεγγίσεων (O'Brien & Noy, 2018).

Τα αποτελέσματα της έρευνας όμως δεν έδειξαν την ίδια τάση για τα νεότερα άτομα. Φαίνεται πως οι θρησκευτικές διαστάσεις δεν επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά τις κρίσεις των νεότερων ενηλίκων. Ειδικότερα, τα άτομα με υψηλό επίπεδο αμφιβολιών και αρνητικών συναισθημάτων προς τον Θεό αξιολογούν άλλοτε υψηλότερα τον επιστήμονα και άλλοτε τον θρησκευόμενο επιστήμονα. Κυρίως στη διάσταση της ειδημοσύνης δεν υπάρχει σαφής προτίμηση των συμμετεχόντων για τον συγγραφέα. Στις διαστάσεις όμως της ακεραιότητας και της ηθικότητας τα άτομα με υψηλά αρνητικά συναισθήματα και αμφιβολίες προς τον Θεό αξιολογούν υψηλότερα τον συγγραφέα-επιστήμονα με θρησκευτική ταυτότητα σε σύγκριση με τα άτομα με λιγότερο αρνητικά συναισθήματα και αμφιβολίες ανεξαρτήτως ιστορίας.

Τα ευρήματα αυτά έρχονται σε αντίθεση με τη βιβλιογραφία στο γεγονός ότι οι νέοι εμπιστεύονται περισσότερο τους επιστήμονες (Cacciatore και συν., 2018), καθώς τα αποτελέσματα δεν ήταν σταθερά και αναδείχθηκαν και άλλες τάσεις. Ακόμη, ο παράγοντας της θρησκευτικότητας

δεν φαίνεται να επιδρά στους νεότερους ενήλικες, όπως αναδείχθηκε στους μεσήλικες. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι νέοι με χαμηλά αρνητικά συναισθήματα και αμφιβολίες προς τον Θεό αξιολόγησαν υψηλότερα τον επιστήμονα. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο ότι η εγγύτητα στη θρησκεία δεν αποθαρρύνει το ενδιαφέρον και την αναζήτηση των επιστημονικών πηγών (Scheitle και συν., 2018). Πρόσφατα ερευνητικά δεδομένα δείχνουν ότι οι νέοι δεν αντιλαμβάνονται τη θρησκευτικότητα ως βασικό χαρακτηριστικό για την αξιοπιστία και την επιλογή πληροφορητών (Pneumatikos & Georgiadiou, 2024), όπως οι μεγαλύτεροι ενήλικες για τους οποίους τα ευρήματα είναι σταθερά. Αυτό εξηγείται καθώς οι νεότεροι ενήλικες ίσως να μην έχουν αρκετή εμπειρία, ώστε να εμπιστεύονται πληροφορίες βάσει των θρησκευτικών τους πεποιθήσεων. Η θρησκευτική πρακτική δεν συνεπάγεται απαραίτητα με την εμπιστοσύνη στους θρησκευτικούς θεσμούς. Αντίθετα, κατά πόσο τα άτομα επιτρέπουν στη θρησκεία να επηρεάσει την καθημερινότητα τους και τις αποφάσεις τους αποτελεί παράγοντα που ίσως επηρεάζει και τις κρίσεις εμπιστοσύνης (Charles, 2010). Αυτή η ασυνέπεια που παρατηρείται στις νεότερες ηλικιακές ομάδες θα μπορούσε να ερμηνευτεί ίσως και ως τάση των νεότερων συμμετεχόντων να κρίνουν την αξιοπιστία και με βάση τις προσωπικές τους πεποιθήσεις και όχι απαραίτητα με βάση τον πληροφορητή που δίνει την πληροφορία.

Σε ότι αφορά τις κρίσεις αξιοπιστίας ανάλογα με την ηλικία, φάνηκε ότι η μεγαλύτερη ηλικιακή ομάδα αξιολογεί υψηλότερα την αξιοπιστία από τη μικρότερη. Η τάση αυτή αποδίδεται στο ότι οι νέοι πιθανόν είναι πιο επιφυλακτικοί με τις πληροφορίες του διαδικτύου και λόγω του ψηφιακού εγγραμμτισμού και κρίνουν προσεκτικά τις πληροφορίες που πρόκειται να επιλέξουν (Moore & Hancock, 2022).

Ως προς το φύλο, είναι εμφανές ότι οι γυναίκες αξιολογούν υψηλότερα την αξιοπιστία της πληροφορίας και του πληροφορητή συγκριτικά με τους άνδρες. Σε όλες τις ερωτήσεις οι τιμές των γυναικών είναι υψηλότερες ανεξάρτητα από τη θεματική των ιστοριών. Ειδικότερα στις ιστορίες σχετικά με τη διαπαιδαγώγηση οι τιμές των γυναικών είναι πιο υψηλές από των ανδρών συγκριτικά με τις υπόλοιπες θεματικές. Αυτό μπορεί να ερμηνευτεί από το γεγονός ότι η στάση των γυναικών είναι πιο θετική στην αναζήτηση ψυχολογικής βοήθειας και συμβουλών που σχετίζονται άμεσα με το περιεχόμενο των ιστοριών (Crosby & Bossley, 2012).

Συμπερασματικά, τα αποτελέσματα της έρευνας υποδεικνύουν ότι ο θρησκευτικός ρόλος του πληροφορητή για το είδος των πληροφοριών που μεταφέρει σε συνδυασμό με τις προσωπικές πεποιθήσεις των ατόμων για τη θρησκεία επηρεάζουν τις κρίσεις αξιοπιστίας. Επιπλέον, φαίνεται ότι υπάρχει προκατάληψη των μεσήλικων ατόμων να κρίνουν ως πιο αξιόπιστους τους πληροφορητές

με κοινό το χαρακτηριστικό της πίστης. Όταν η τεχνογνωσία των πληροφορητών είναι ισάξια και δεν μπορεί να ληφθεί ως παράγοντας προτίμησης για την εμπιστοσύνη, τότε λαμβάνεται υπόψη μία κοινωνική διάσταση στη συγκεκριμένη έρευνα, η θρησκευτική ταυτότητα.

Περιορισμοί και Προτάσεις για Περαιτέρω Έρευνα

Η παρούσα έρευνα ανέδειξε ότι η στάση προς τη θρησκεία σχετίζεται με την επιλογή πληροφορητή που φέρει θρησκευτικό ρόλο και κάποιες τάσεις επιβεβαιώνονται γενικά από τη βιβλιογραφία. Οι μεσήλικες θεωρούν τη θρησκευτικότητα ως παράγοντα αξιοπιστίας, αλλά υπάρχουν και περιορισμοί. Διαφορετικές θρησκευτικές ομάδες στην Ελλάδα μπορεί να αντιλαμβάνονται ποικιλοτρόπως την αξιοπιστία σε σχέση με τις θρησκευτικές πεποιθήσεις. Ακόμη, τα ευρήματα για τους νεαρούς ενήλικες ήταν διαφορετικά. Θα ήταν σημαντικό να διερευνηθούν και άλλοι παράγοντες που πιθανόν να επηρεάζουν τις κρίσεις των νεαρών ενηλίκων ως προς την εμπιστοσύνη σε θρησκευόμενους πληροφορητές και για περισσότερες θεματικές, που ίσως αφορούν τη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα. Στη συγκεκριμένη έρευνα ένας περιορισμός ήταν ότι τα ευρήματα υποδεικνύουν αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μεταβλητών και όχι βασική επίδραση. Οι πληροφορητές δεν παρουσιάστηκαν με βάση τις διαστάσεις του ειδικού, του ακέραιου και του ηθικού, αλλά με χαρακτηριστικά που υπονοούν αυτές τις διαστάσεις. Μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να εξετάσουν αιτιώδεις σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών και να εστιάσουν περισσότερο στις διαστάσεις αξιοπιστίας πληροφορητών.

Βιβλιογραφία

- Anshel, M. H., & Smith, M. (2014). The role of religious leaders in promoting healthy habits in religious institutions. *Journal of religion and health*, 53, 1046-1059. <https://doi.org/10.1007/s10943-013-9702-5>
- Barrett, J. (2022). Go see it because it will make a better American of you': The Birth of a Nation in the era of 'fake news. In *DW Griffith's The Birth of a Nation* (pp. 177-194). Manchester University Press. <https://doi.org/10.7765/9781526164469.00015>
- Bascandziev, I., & Harris, P. L. (2014). In beauty we trust: Children prefer information from more attractive informants. *British Journal of Developmental Psychology*, 32(1), 94-99. <https://doi.org/10.1111/bjdp.12022>
- Boseovski, J. J. (2012). Trust in testimony about strangers: Young children prefer reliable informants who make positive attributions. *Journal of Experimental Child Psychology*, 111(3), 543-551. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2011.10.008>
- Brashier, N. M., Umanath, S., Cabeza, R., & Marsh, E. J. (2017). Competing cues: Older adults rely on knowledge in the face of fluency. *Psychology and aging*, 32(4), 331. <https://doi.org/10.1037/pag0000156>
- Cacciatore, M. A., Browning, N., Scheufele, D. A., Brossard, D., Xenos, M. A., & Corley, E. A. (2018). Opposing ends of the spectrum: Exploring trust in scientific and religious authorities. *Public Understanding of Science*, 27(1), 11-28. <https://doi.org/10.1177/0963662516661090>
- Chan, E. (2018). Are the religious suspicious of science? Investigating religiosity, religious context, and orientations towards science. *Public Understanding of Science*, 27(8), 967-984. <https://doi.org/10.1177/0963662518781231>

- Charles, R. (2010). Religiosity and trust in religious institutions: Tales from the South Caucasus (Armenia, Azerbaijan, and Georgia). *Politics and Religion*, 3(2), 228-261. doi:10.1017/S1755048310000052
- Chen, E. E., Corriveau, K. H., & Harris, P. L. (2013). Children trust a consensus composed of outgroup members—but do not retain that trust. *Child development*, 84(1), 269-282. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2012.01850.x>
- Cheong, P. H., Huang, S., & Poon, J. P. (2011). Religious communication and epistemic authority of leaders in wired faith organizations. *Journal of Communication*, 61(5), 938-958. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2011.01579.x>
- Corriveau, K. H., Fusaro, M., & Harris, P. L. (2009). Going with the flow: Preschoolers prefer nondissenters as informants. *Psychological science*, 20(3), 372-377. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2009.02291.x>
- Corriveau, K., & Harris, P. L. (2009). Choosing your informant: Weighing familiarity and recent accuracy. *Developmental science*, 12(3), 426-437. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7687.2008.00792.x>
- Crosby, J. W., & Bossley, N. (2012). The religiosity gap: Preferences for seeking help from religious advisors. *Mental Health, Religion & Culture*, 15(2), 141-159. <https://doi.org/10.1080/13674676.2011.561485>
- De Keersmaecker, J., Dunning, D., Pennycook, G., Rand, D. G., Sanchez, C., Unkelbach, C., & Roets, A. (2020). Investigating the robustness of the illusory truth effect across individual differences in cognitive ability, need for cognitive closure, and cognitive style. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 46(2), 204-215. <https://doi.org/10.1177/0146167219853844>

- Doebel, S., & Koenig, M. A. (2013). Children's use of moral behavior in selective trust: Discrimination versus learning. *Developmental psychology*, 49(3), 462. <https://doi.org/10.1037/a0031595>
- Drummond, C., Siegrist, M., & Árvai, J. (2020). Limited effects of exposure to fake news about climate change. *Environmental Research Communications*, 2(8), 081003.10.1088/2515-7620/abae77
- Dumitru, E. A. (2020). Testing children and adolescents' ability to identify fake news: A combined design of quasi-experiment and group discussions. *Societies*, 10(3), 71. <https://doi.org/10.3390/soc10030071>
- Einav, S., & Robinson, E. J. (2011). When being right is not enough: Four-year-olds distinguish knowledgeable informants from merely accurate informants. *Psychological science*, 22(10), 1250-1253. <https://doi.org/10.1177/0956797611416998>
- Exline, J. J., Pargament, K. I., Grubbs, J. B., & Yali, A. M. (2014). The Religious and Spiritual Struggles Scale: Development and initial validation. *Psychology of Religion and Spirituality*, 6(3), 208. <https://doi.org/10.1037/a0036465>
- Fu, G., Heyman, G. D., Chen, G., Liu, P., & Lee, K. (2015). Children trust people who lie to benefit others. *Journal of Experimental Child Psychology*, 129, 127-139. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2014.09.006>
- Griffin, D. S., Muhlbauer, G., & Griffin, D. O. (2018). Adolescents trust physicians for vaccine information more than their parents or religious leaders. *Heliyon*, 4(12). <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2018.e01006>

- Guerrero, S., Sebastián-Enesco, C., Morales, I., Varea, E., & Enesco, I. (2020). (In) Sensitivity to accuracy? Children's and adults' decisions about who to trust: The teacher or the internet. *Frontiers in Psychology, 11*, 551131. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.551131>
- Hall, D. L., Cohen, A. B., Meyer, K. K., Varley, A. H., & Brewer, G. A. (2015). Costly signaling increases trust, even across religious affiliations. *Psychological science, 26*(9), 1368-1376. <https://doi.org/10.1177/0956797615576473>
- Harris, P. L., & Koenig, M. A. (2006). Trust in testimony: How children learn about science and religion. *Child development, 77*(3), 505-524. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2006.00886.x>
- Harris, P. L., Corriveau, K. H., Pasquini, E. S., Koenig, M., Fusaro, M., & Clément, F. (2012). Credulity and the development of selective trust in early childhood. *Foundations of metacognition, 193-210*. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199646739.003.0013>
- Hendriks, F., Kienhues, D., & Bromme, R. (2015). Measuring laypeople's trust in experts in a digital age: The Muenster Epistemic Trustworthiness Inventory (METI). *PloS one, 10*(10), e0139309. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0139309>
- Hendriks, F., Kienhues, D., & Bromme, R. (2016). Trust in science and the science of trust. *Trust and communication in a digitized world: Models and concepts of trust research, 143-159*. https://doi.org/10.1007/978-3-319-28059-2_8
- Hermes, J., Behne, T., & Rakoczy, H. (2018). The development of selective trust: Prospects for a dual-process account. *Child Development Perspectives, 12*(2), 134-138. <https://doi.org/10.1111/cdep.12274>
- Hermes, J., Behne, T., Bich, A. E., Thielert, C., & Rakoczy, H. (2018). Children's selective trust decisions: Rational competence and limiting performance factors. *Developmental science, 21*(2), e12527. <https://doi.org/10.1111/desc.12527>

- Hetherington, C., Hendrickson, C., & Koenig, M. (2014). Reducing an in-group bias in preschool children: The impact of moral behavior. *Developmental science*, *17*(6), 1042-1049. <https://doi.org/10.1111/desc.12192>
- Jenkins, W., Berry, E., & Kreider, L. B. (2018). Religion and climate change. *Annual review of environment and resources*, *43*, 85-108. <https://doi.org/10.1146/annurev-environ-102017-025855>
- Jones, P., & Menon, A. (2022). Trust in Religious Leaders and Voluntary Compliance: Lessons from Social Distancing during COVID-19 in Central Asia. *Journal for the Scientific Study of Religion*, *61*(3-4), 583-602. <https://doi.org/10.1111/jssr.12804>
- Kinzler, K. D., Corriveau, K. H., & Harris, P. L. (2011). Children's selective trust in native-accented speakers. *Developmental science*, *14*(1), 106-111. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7687.2010.00965.x>
- Koenig, M. A., & Jaswal, V. K. (2011). Characterizing children's expectations about expertise and incompetence: Halo or pitchfork effects?. *Child development*, *82*(5), 1634-1647. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2011.01618.x>
- Kovess-Masfety, V., Evans-Lacko, S., Williams, D., Andrade, L. H., Benjet, C., Ten Have, M., & Gureje, O. (2017). The role of religious advisors in mental health care in the World Mental Health surveys. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, *52*, 353-367. <https://doi.org/10.1007/s00127-016-1290-8>
- Lane, J. D., & Harris, P. L. (2014). Confronting, representing, and believing counterintuitive concepts: Navigating the natural and the supernatural. *Perspectives on Psychological Science*, *9*(2), 144-160. <https://doi.org/10.1177/1745691613518078>

- Li, Q., Zhang, W., Heyman, G. D., Compton, B. J., & Lee, K. (2020). Susceptibility to being lured away by a stranger: a real-world field test of selective trust in early childhood. *Psychological science*, *31*(12), 1488-1496. <https://doi.org/10.1177/0956797620966526>
- Lu, X., Jiang, J., Head, M., Dalmer, N., & Flynn, T. (2024). Older Adults' Consumption of Fake News—An Interoceptive Perspective. <https://aisel.aisnet.org/sighci2023/12>
- Lutz, D. J., & Keil, F. C. (2002). Early understanding of the division of cognitive labor. *Child development*, *73*(4), 1073-1084. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00458>
- McDonald, K. P., & Ma, L. (2015). Dress nicer= know more? Young children's knowledge attribution and selective learning based on how others dress. *Plos one*, *10*(12), e0144424. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0144424>
- Moore, R. C., & Hancock, J. T. (2022). A digital media literacy intervention for older adults improves resilience to fake news. *Scientific reports*, *12*(1), 6008. <https://doi.org/10.1038/s41598-022-08437-0>
- Murray, G. W. (2021). Who is more trustworthy, Alexa or Mom?: Children's selective trust in a digital age. <https://doi.org/10.1037/tmb0000050>
- Nath, J., Henderson, J., Coveney, J., & Ward, P. (2013). Consumer faith: An exploration of trust in food and the impact of religious dietary norms and certification. *Food, Culture & Society*, *16*(3), 421-436. <https://doi.org/10.2752/175174413X13673466711840>
- Nazari, Z., Oruji, M., & Jamali, H. R. (2022). News consumption and behavior of young adults and the issue of fake news. *Journal of Information Science Theory and Practice*, *10*(2), 1-16. <https://doi.org/10.1633/JISTaP.2022.10.2.1>

- Newman, E. J., Jalbert, M. C., Schwarz, N., & Ly, D. P. (2020). Truthiness, the illusory truth effect, and the role of need for cognition. *Consciousness and Cognition*, 78, 102866. <https://doi.org/10.1016/j.concog.2019.102866>
- Nicolau, J. L., Mellinas, J. P., & Martín-Fuentes, E. (2020). The halo effect: A longitudinal approach. *Annals of Tourism Research*, 83, 102938. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2020.102938>
- O'Brien, T. L., & Noy, S. (2018). Cultural authority in comparative context: A multilevel analysis of trust in science and religion. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 57(3), 495-513. <https://doi.org/10.1111/jssr.12537>
- Pnevmatikos, D., & Georgiadou, T. (2024). The role of religiosity in the trust decisions of adolescents and young adults. *European Journal of Developmental Psychology*, 21(1), 20-35. <https://doi.org/10.1080/17405629.2023.2250124>
- Pulido, C. M., Ruiz-Eugenio, L., Redondo-Sama, G., & Villarejo-Carballido, B. (2020). A new application of social impact in social media for overcoming fake news in health. *International journal of environmental research and public health*, 17(7), 2430. <https://doi.org/10.3390/ijerph17072430>
- Rampersad, G., & Althiyabi, T. (2020). Fake news: Acceptance by demographics and culture on social media. *Journal of Information Technology & Politics*, 17(1), 1-11. <https://doi.org/10.1080/19331681.2019.1686676>

- Scheitle, C. P., Johnson, D. R., & Ecklund, E. H. (2018). Scientists and religious leaders compete for cultural authority of science. *Public Understanding of Science*, 27(1), 59-75. <https://doi.org/10.1177/0963662517718145>
- Taylor, C. A., Moeller, W., Hamvas, L., & Rice, J. C. (2013). Parents' professional sources of advice regarding child discipline and their use of corporal punishment. *Clinical Pediatrics*, 52(2), 147-155. <https://doi.org/10.1177/0009922812465944>
- Taylor, M. G. (2013). Gender influences on children's selective trust of adult testimony. *Journal of experimental child psychology*, 115(4), 672-690. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2013.04.003>
- Tenney, E. R., Small, J. E., Kondrad, R. L., Jaswal, V. K., & Spellman, B. A. (2011). Accuracy, confidence, and calibration: how young children and adults assess credibility. *Developmental psychology*, 47(4), 1065. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0023273>
- Valencia-Arias, A., Arango-Botero, D. M., Cardona-Acevedo, S., Paredes Delgado, S. S., & Gallegos, A. (2023, April). Understanding the Spread of Fake News: An Approach from the Perspective of Young People. In *Informatics* (Vol. 10, No. 2, p. 38). MDPI. <https://doi.org/10.3390/informatics10020038>
- Vanderbilt, K. E., Heyman, G. D., & Liu, D. (2014). In the absence of conflicting testimony young children trust inaccurate informants. *Developmental Science*, 17(3), 443-451. <https://doi.org/10.1111/desc.12134>
- Veeriah, J. (2021). Young adults' ability to detect fake news and their new media literacy level in the wake of the COVID-19 pandemic. *Journal of Content, Community and Communication*, 13(7), 372-383. [10.31620/JCCC.06.21/31](https://doi.org/10.31620/JCCC.06.21/31)

- Vellani, V., Zheng, S., Ercelik, D., & Sharot, T. (2023). The illusory truth effect leads to the spread of misinformation. *Cognition*, 236, 105421. <https://doi.org/10.1016/j.cognition.2023.105421>
- Wilholt, T. (2013). Epistemic trust in science. *The British Journal for the Philosophy of Science*.10.1093/bjps/axs007
- Xu, F., Evans, A. D., Li, C., Li, Q., Heyman, G., & Lee, K. (2013). The role of honesty and benevolence in children's judgments of trustworthiness. *International Journal of Behavioral Development*, 37(3), 257-265. <https://doi.org/10.1177/0165025413479861>
- Zhang, M., & Sylva, K. (2021). Effects of group membership and visual access on children's selective trust in competitive and non-competitive contexts. *Cognitive Development*, 57, 100972. <https://doi.org/10.1016/j.cogdev.2020.100972>
- Γεωργιάδου, Τ. (2019). *Φυσικές και υπερφυσικές ερμηνείες υπαρξιακών ζητημάτων κατά τη διάρκεια της ζωής: συναισθηματικοί, γνωστικοί και κοινωνικοί παράγοντες* (Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Σχολή Παιδαγωγική Φλώρινας. Τμήμα Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης).10.12681/eadd/45120

Βιβλιογραφία Ιστοριών και Ιστοσελίδων

3Dsa. Τροποποίηση Καιρού. <https://www.3dsa.gr/el/drasthriothtes/tropopoihsh-kairou>

Farma Palatia Κίνδυνοι κρέατος πουλερικών <https://m.farmapalatia.gr/showarticle.php?artid=14>

Αντωνία Χατζηευτυχίου. Paidiatros. Ανατροφή παιδιών: Η νέα τάση και συμβουλές σε γονείς. <https://www.paidiatros.com/prolipsi/oikogeneia/anatrofi-paidia-simvoules>

Γεώργιος Χατζηγεωργίου. ΙΑΣΩ. Οδηγός ανατροφής και διαπαιδαγώγησης. <https://www.iaso.gr/paidiatriki-kliniki/for-parents/odigos-anatrofis-kai-diapaidagogisis>

Η τροφή μας το φάρμακό μας. ΣΤΑΜΑΤΗΣΤΕ: Τρώτε κοτόπουλα γεμάτα αυξητικούς παράγοντες και χημικά. <https://www.proionta-tis-fisis.com/stamatiste-trote-kotopoula-gemata-afxitikous-paragontes-kai-himika/>

Ναυτεμπορική. (2018). Πόσο επικίνδυνα για την υγεία μας είναι τα κοτόπουλα; <https://www.naftemporiki.gr/health/257207/poso-epikindyna-gia-tin-ygeia-mas-einai-ta-kotopoula/>

Παναγιώτης Μερεντίτης. Organic Life. Ποια η διαφορά του βιολογικού κοτόπουλου; Βιολογικά κοτόπουλα vs συμβατικών. <https://www.organiclife.gr/el/organic-biologika/3116-giati-biologiko-kotopoulo-poies-oi-diafores-viologika-kotopoula-vs-simbatikon.html>

Σπύρος Μακρής. Διαδραστικά. Φωτογραφίες της NASA δείχνουν πιθανή χειραγώγηση του καιρού. <https://www.diadrastika.com/2018/01/chiragogisi-tou-kerou.html>

Χρήστος Μαντζιάρης. (2022). Aegean News. Ιδού πως ελέγχουν τον καιρό.
<https://aegeanews.gr/news/technologia/455811/idou-pos-elegchoun-ton-kairo/>

Dorik. dorik.com

Crayon.crayon.com

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Ερευνητικά Εργαλεία

← → ↻ b-s-p-o.dorik.io/kotopoula_kindynoi

«Κίνδυνοι κατανάλωσης πουλερικών στην υγεία»

Κατά τη ζωοτροφή χορηγούνται στα πουλερικά αυξητικές ορμόνες και αντιβιοτικά μέσω των εμβολίων. Η διαφορά των πτηνών με ορμόνες είναι εμφανής στη διαδικασία της ανάπτυξής τους. Στα εργοστάσια, όπου τα κοτόπουλα εκτρέφονται αναπτύσσονται πλήρως σε ενάμιση μήνα. Αντίθετα, τα βιολογικά κοτόπουλα, που μπορούν να μεγαλώνουν σε φυσικό χώρο αποκτούν αισθητό βάρος σε έξι μήνες και τότε ολοκληρώνεται η ανάπτυξη τους.

Αν κάποια κοτόπουλα δεν πληρούν τις προδιαγραφές για την απελευθέρωσή στις κρεαταγορές, τότε τα παρέχουν ορμόνες, αντιβιοτικά και μεγάλες ποσότητες τροφής. Μετά τον τεμαχισμό τους έχει παρατηρηθεί ότι το συκώτι τους καταστρέφεται λόγω της πρόσληψης ουσιών και στη θέση του υπάρχει μία ιξώδη μάζα.

Το βιομηχανοποιημένο κοτόπουλο περιέχει χημικές βλαβερές ουσίες. Συχνά, αυξάνουν τον όγκο του χρησιμοποιώντας χημικά και υγρά βελτίωσης, που μπορεί να αποτελούν το 30% από το συνολικό βάρος του κρέατος. Η διόγκωση και η αύξηση βάρους στοχεύει σε μεγαλύτερα κέρδη. Συγκεκριμένα, τα αντιβιοτικά χρησιμοποιούνται με σκοπό τη θεραπεία ασθενειών και τη διατήρηση της καλής υγείας, διότι τα πτηνά ταλαιπωρούνται από την επιταχυσμένη διαδικασία ανάπτυξης. Οι δόσεις αντιβιοτικών είναι συνήθως μέχρι τέσσερις.

Η κατανάλωση του επεξεργασμένου κρέατος θεωρείται βλαβερή για την υγεία. Ο ανθρώπινος οργανισμός «εθίζεται» σε αντιβιοτικές ουσίες και δεν γίνονται αντιληπτές από το ανοσοποιητικό σύστημα. Έτσι, η χρήση αντιβιοτικής θεραπείας μέσω κατάλληλων φαρμάκων μπορεί να μην έχει καμία θετική επίδραση. Ακόμη, τα αντιβιοτικά προκαλούν διαταραχές στο πεπτικό σύστημα και εξουδετερώνουν τα καλά βακτηρίδια του εντέρου. Άλλα προβλήματα που πιθανώς να οφείλονται στην κατανάλωση ορμονικού κρέατος είναι η υπογονιμότητα, η παχυσαρκία, οι αλλεργίες και οι ορμονικές ασθένειες.

Αναρτήθηκε στις 14/04/ 2023, 09:10:45 π.μ.

Ο John Zelanko είναι βιοχημικός στο California Institute of Technology. Έχει εξειδικευτεί στην χημική ανάλυση τροφίμων και επεξεργασία τροφίμων.

Built with Dorik

← → ↻ b-a-s-h-w-a.dorik.io/chicken

«Η αλήθεια για τα κοτόπουλα και τις ορμόνες»

Τα βιολογικά κοτόπουλα μεγαλώνουν ελεύθερα σε φυσικά αγροκτήματα. Πολλά άλλα εκτρέφονται σε θαλάμους, όπου υπάρχει τεχνητό φως, ώστε να έχουν τη ψευδαίσθηση ότι είναι μέρα και να καταναλώνουν υπεράριθμες ποσότητες τροφής, έως και είκοσι φορές ημερησίως. Αναπτύσσονται σε στενό χώρο, ώστε να είναι ακίνητα και να παχύνουν γρηγορότερα. Συνήθως, χορηγούν στα κοτόπουλα συνθετικά αμινοξέα, ορμόνες και χρωστικές ουσίες για να γίνει το κρέας πιο κίτρινο και ο καταναλωτής να έχει την εντύπωση ότι το κοτόπουλο τρέφεται με καλαμπόκι.

Στις συνθήκες βιολογικής πτηνοτροφίας τα κοτόπουλα κινούνται, αποφεύγεται να έχουν υψηλό σωματικό λίπος και χρησιμοποιείται η ομοιοπαθητική ως μέθοδος θεραπείας τους, ως υποκατάστατο των αντιβιοτικών, που χρησιμοποιούνται στα εργαστηριακά κοτόπουλα.

Το αρσενικό αποτελεί προσθετικό, που χρησιμοποιείται κατά την εκτροφή των κοτόπουλων για την καταπολέμηση των παρασίτων στο έντερο τους. Για να πραγματοποιηθεί η σφαγή του κοτόπουλου, είναι καλό να έχουν περάσει τουλάχιστον πέντε μέρες από τη χορήγηση του αρσενικού για να αποβληθεί τελειώς από τον οργανισμό του.

Ως στοιχείο της φύσης το αρσενικό υπάρχει στον φλοιό της γης. Οι άνθρωποι μπορεί να έρθουν σε επαφή με αυτό μέσω του νερού και της διατροφής. Θεωρείται επικίνδυνη ουσία, ιδιαίτερα όταν βρίσκεται σε ανόργανη μορφή και κατατάσσεται ως καρκινογόνος ουσία. Τα βιομηχανοποιημένα κοτόπουλα περιέχουν 65% αρσενικό σε ανόργανη μορφή.

Σε χαμηλές όμως ποσότητες η ύπαρξη του αρσενικού είναι ακίνδυνη για τον άνθρωπο. Η πρόσληψη μεγάλης ποσότητας έχει συσχετιστεί με τον καρκίνο του δέρματος και αναπνευστικά προβλήματα. Ενήλικες και παιδιά που καταναλώνουν πολύ συχνά κοτόπουλο λαμβάνουν αυξημένες ποσότητες αρσενικού, που δεν θεωρείται ασφαλές για την υγεία.

Αναρτήθηκε στις 03/03/2023, 10:35:21 π.μ.

Ο Σωφρόνιος Χριστοδούλου είναι Ιερομόναχος έχει σπουδάσει θεολογία. Έχει εκπαιδευτεί στη χημεία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και οι μεταπτυχιακές του σπουδές αφορούν την υγεία και τη διατροφολογία.

Built with Dorik

← → ↻ s-d-2.dorikio ☆ 🗄️ 📄 👤

Πώς θα διαπαιδαγωγήσω σωστά το παιδί μου;

Ο τρόπος ανατροφής των παιδιών έχει αλλάξει αρκετά την τελευταία χιλιετία. Η ανατροφή των παιδιών δεν είναι μια απλή διαδικασία και χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή. Τα παιδιά πολλές φορές εκφράζουν έντονα το θυμό τους και δείχνουν ασέβεια προς τους γονείς. Οι περισσότεροι γονείς σέβονται, ακούν και κατανοούν τα συναισθήματα των παιδιών τους. Αυτό που χρειάζεται να κάνουν πρώτα οι γονείς είναι να φροντίζουν τις ανάγκες τους και να βάζουν όρια. Μέσα από αυτό θα υπάρξει αμοιβαία ανάπτυξη γονέων και παιδιών. Για να διδάξουν μία κατάλληλη συμπεριφορά, χρειάζεται να ενθαρρύνουν τα παιδιά με επικοινωνιακούς τρόπους, όπως «ξέρω πόσο καλός είσαι», «μπράβο».

Οι γονείς ακόμη είναι υπεύθυνοι για την καλλιέργεια και την εκπαίδευση των παιδιών τους. Η καλλιέργεια επηρεάζεται από διάφορους εξωτερικούς παράγοντες, όπως η βία από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Αυτό που μπορείτε να κάνετε εσείς οι γονείς, είναι να παρατηρείτε τα παιδιά πως ερμηνεύουν αυτά που βλέπουν και να συζητάτε μαζί τους διαρκώς.

Για την καλύτερη ανατροφή χρειάζεται να συμμετέχετε ενεργά στη ζωή των παιδιών. Αυτό χρειάζεται υπομονή και αφοσίωση. Η επαφή χρειάζεται να είναι ουσιαστική και να συζητάτε μαζί τους, ώστε να καταλάβουν.

Η διαπαιδαγώγηση των παιδιών μπορεί να γίνει καλύτερη, αν οι γονείς πιστέψουν ότι μπορούν να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες και να λαμβάνουν υπόψη τους περιορισμούς που μπορεί να προκύψουν. Η μεγαλύτερη προσφορά είναι να εμπνέουμε τα παιδιά, να τα βοηθήσουμε να αναπτύξουν από την αυτοπεποίθησή τους και να τα προσφέρουμε καθοδήγηση με συμπόνια. Για την επιτυχή ανατροφή χρειάζεται χρόνος και συστηματική επαφή με τα παιδιά.

03/10/2023, 11:54:12 π.μ

Built with Dorik

Ο Ορέστης Βασιλείου είναι ψυχολόγος με ειδίκευση στην συμβουλευτική ψυχολογία και την οικογενειακή ψυχοθεραπεία

← → ↻ d_p_2.dorikio ☆ 🗄️ 📄 👤

«Συμβουλές διαπαιδαγώγησης παιδιών για γονείς»

Ο ρόλος του γονέα και η σωστή διαπαιδαγώγηση των παιδιών είναι μία απαιτητική, συνεχής και απρόβλεπτη πορεία. Κάθε γονέας έχει θετικές προσδοκίες όταν ξεκινά το ταξίδι της ανατροφής, αλλά στην πορεία μπορεί να έρθει αντιμέτωπος με προκλήσεις και δύσκολες καταστάσεις, που μπορεί να τον πληγώσουν. Στο περιεχόμενο αυτού του κειμένου δίνονται συμβουλές, που μπορούν να εφαρμόσουν οι γονείς στην καθημερινότητά τους, ώστε να μεγαλώσουν παιδιά με έξυπνο και φωτεινό πνεύμα.

Οι γονείς χρειάζεται να θυμηθούν ότι ως άνθρωποι έχουμε ατέλειες και ελαττώματα και τα πράγματα μπορεί να μην εξελιχθούν, όπως τα σχεδιάζουμε. Η φροντίδα, η αγάπη, η υπομονή και η κατανόηση δεν πρέπει να αμελούνται. Είναι απαραίτητο να ενθαρρύνετε το παιδί σας να έχει πίστη στον εαυτό του και να διεκδικεί τον σεβασμό από τους άλλους. Το να διδάξουμε στα παιδιά να μαθαίνουν από τα λάθη τους βοηθά να μην απογοητεύονται και να ενισχύουν τις ικανότητές τους.

Η συζήτηση και η διαρκής επικοινωνία μπορεί να φανεί σε μεγάλο βαθμό βοηθητική, ιδιαίτερα όταν επιδιώκεται σε καθημερινή βάση. Οι γονείς χρειάζεται να είναι ενεργητικοί ακροατές, να μην μιλάτε πολύ όταν συζητάτε με τα παιδιά, αλλά να τα καθοδηγείτε. Μην τα κρίνετε και ανοίξτε διαύλους επικοινωνίας μαζί τους για να νιώθουν άνετα, να εκφράζονται και να συζητούν τα θέματα που τους απασχολούν. Πρέπει να αποφεύγετε να επιβάλλετε την άποψή σας, γιατί αυτό θα τα κάνει επιφυλακτικά και απρόθυμα να μοιραστούν τα συναισθήματά τους και γεγονότα της ζωής τους.

Εκτός από αυτά βέβαια πρώτα από όλα εσείς οι γονείς είναι σπουδαίο να διαχειρίζεστε με ωριμότητα και αυτοσυγκράτηση τα προσωπικά και οικογενειακά ζητήματα για να διδάξετε τους σωστούς τρόπους στα παιδιά και να αποτελέσετε πρότυπο.

8/11/2023, 16:44:03 μ.μ

Built with Dorik

Ο Αστέριος Παπαντωνίου είναι υπέρ και έχει ασχοληθεί με την παιαγωγική συμβουλευτική και οικογενειακά ζητήματα

«Έλεγχος και τροποποίηση καιρού»

Η τροποποίηση του καιρού συμβαίνει όταν αλλοιώνονται τα καιρικά φαινόμενα σε μία συγκεκριμένη περιοχή για ορισμένη χρονική περίοδο και διακρίνεται σε δύο κατηγορίες: την καταστολή και την εντατικοποίηση καιρικών φαινομένων. Σε ιδιαίζουσες περιπτώσεις, περιλαμβάνεται η δημιουργία εντελώς νέου καιρού, η εξασθένηση και ο έλεγχος ισχυρών καταιγίδων, ακόμη και αλλαγή του παγκόσμιου κλίματος!

Η πρόκληση, η καταστολή μίας βροχόπτωσης ή η δημιουργία σύννεφων και ομίχλης αποτελούν οικολογικά πταίσματα της καθημερινότητας. Οι πρώτες απόπειρες τεχνολογιών ελέγχου του καιρού αναπτύχθηκαν από τις Η.Π.Α και τη Ρωσία, πράγμα που θεωρείται παράνομο βάσει της Συνθήκης της Γενεύης του ΟΗΕ το 1977, η οποία έκανε ρητή την απαγόρευση έρευνας σε μεθόδους τροποποίησης του καιρού.

Οι μέθοδοι αυτές αφορούν την ενίσχυση των καταιγίδων, την εκτροπή των ρευμάτων ατμών στην ατμόσφαιρα της Γης με σκοπό την πρόκληση εκούσιων πλημμυρών ή ξηρασιών μέσω των αεροπλάνων, τα οποία ψεκάζουν σωματίδια άνθρακα σε μία επιφάνεια ύδατος, όπως θάλασσα ή λίμνη. Με τη σειρά του, ο άνθρακας απορροφά την ηλιακή ακτινοβολία με αποτέλεσμα να αυξηθεί η θερμοκρασία του. Πρώτα, ο θερμός άνθρακας θερμαίνει τον αέρα που τον περιβάλλει και μετά η επιφάνεια του νερού γίνεται θερμότερη και το νερό εξατμίζεται.

Τέλος, το ψέκασμα του αέρα με στοιχεία που συμβάλλουν στη δημιουργία κρυστάλλων προκαλεί την ομίχλη. Αποτελεσματικότερη μέθοδος θεωρείται το υγροσκοπικό ψέκασμα. Κατά τη διάρκεια αυτού γίνεται χρήση στοιχείων, που απορροφούν τους υποβοηθούμενους υδρατμούς από τον αέρα.

Αναρτήθηκε στις 24/02/ 2023, 21:42:15 μ.μ.

Ο Dr. Vladimir Soransan είναι ερευνητής γεωφυσικής στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης (University of Zurich). Διαθέτει εξειδίκευση στη μηχανική και τη δημιουργία εξοπλισμών για τη συλλογή μετεωρολογικών δεδομένων και συγκεκριμένα με τους μετεωρολογικούς βολόμετρος.

Built with Dorik 🗉

«Έλεγχος καιρού, φαντασία ή πραγματικότητα»

Η υπερθέρμανση του πλανήτη θεωρείται ένα από τα παγκόσμια ζητήματα προς συζήτηση. Οι καταιγίδες, τα κύματα καύσωνα, οι πυρκαγιές, οι σεισμοί, το ακραίο χαλάζι, οι χιονοθύελλες, οι πλημμύρες και άλλες φυσικές καταστροφές προκαλούνται από ένα παγκόσμιο σύστημα με εξαιρετικά ανεπτυγμένα συστήματα χειρισμού του καιρού. Για παράδειγμα, η διασπορά των νεφών αποτελεί μία πρακτική μέσω της οποίας δημιουργούνται σοβαρές καταιγίδες μέσω της απελευθέρωσης χημικών στον ουρανό.

Εκτός από τους ψεκασμούς, υπάρχουν φαινόμενα που θεωρούνται «φυσικά». Εμφανίζονται πολυάριθμοι τυφώνες και τσουνάμια, που θεωρούνται «εκδίκηση της φύσης», αλλά είναι πλήρως ελεγχόμενα. Η τρομοκρατία μπορεί να έχει πολλαπλά πρόσωπα, ακόμη και μέσω των καιρικών φαινομένων. Τα γεωμετρικά σύννεφα, η βροχή και οι σεισμοί μπορούν να προκληθούν ακόμη και ως πείραμα.

Κάποια τοξικά βαρέα μέταλλα και χημικά απελευθερώνονται από αεροσκάφη στην ατμόσφαιρα και διαχειρίζονται μέσω συστημάτων ραδιοσυχνότητας. Η μετάδοση των σημάτων πραγματοποιείται σε διαφορετικές τοποθεσίες σε όλα τα μέρη του πλανήτη μέσω πλατφορμών μετάδοσης.

Επίσημα έγγραφα από την κυβέρνηση και τον στρατό των Η.Π.Α. αποδεικνύουν ότι ο καιρός ελέγχεται σε μεγάλο ποσοστό. Η αλήθεια για τον έλεγχο του καιρού φαίνεται όλο και περισσότερο. Πλήθη ανθρώπων ανακάλυψαν την ενορχήστρωση της πανδημίας και κατανοούν ότι και άλλες σοβαρές επιθέσεις έχουν την ίδια πηγή. Συνήθως, δημιουργείται ένα πρόβλημα, όπως η κλιματική αλλαγή, αυτό προκαλεί κοινωνική αναταραχή και τέλος προσφέρεται μία λύση.

Αναρτήθηκε 15/03/ 2023, 12:27:48 μ.μ.

Ο Πολύκαρπος Θεμιστοκλέους είναι Ιεροκήρυκας, σπούδασε μετεωρολογία και περιβαλλοντικές επιστήμες στο University of Colorado Boulder. Συνέχισε τις σπουδές του στη θεολογία, αφοσιώθηκε στην ιερατική και έργο του είναι να διδάσκει καιρικά θέματα.

Built with Dorik 🗉

Επιθυμώ να λάβω μέρος στην έρευνα; Ναι/Όχι

Προσωπικός κωδικός συμμετέχοντα:

Ομάδα: Α΄ ή Β΄

Έτος γέννησης:

Ηλικιακή ομάδα: 20 – 30¹ 45 – 65²

Φύλο: Γυναίκα¹ Άνδρας²

Εκπαίδευση: Δημοτικό¹ Γυμνάσιο² Λύκειο³ Πανεπιστήμιο⁴ Μτπχ +⁵

Η Κλίμακα Θρησκευτικών και Πνευματικών Αγώνων

Σχεδόν ποτέ 1 2 3 4 5 Σχεδόν πάντα

1. Έχω νιώσει ότι ο Θεός με έχει απογοητεύσει	1	2	3	4	5
2. Έχω νιώσει θυμωμένος με τον Θεό	1	2	3	4	5
3. Έχω νιώσει ότι ο Θεός με έχει εγκαταλείψει	1	2	3	4	5
4. Έχω νιώσει ότι ο Θεός με έχει τιμωρήσει	1	2	3	4	5
5. Έχω αμφισβητήσει την αγάπη του Θεού για μένα	1	2	3	4	5
6. Έχω αισθανθεί βασανισμένος από το διάβολο ή το κακό	1	2	3	4	5
7. Έχω ανησυχήσει ότι τα προβλήματα που αντιμετωπίζω ήταν έργο του διαβόλου ή του κακού	1	2	3	4	5
8. Έχω αισθανθεί ότι μου επιτέθηκε ο διάβολος ή το κακό	1	2	3	4	5
9. Έχω νιώσει ο διάβολος ή το κακό να προσπαθούσε να με απομακρύνει από αυτό που ήταν καλό	1	2	3	4	5
10. Έχω νιώσει πληγωμένος, τλαιπωρημένος ή προσβεβλημένος από θρησκευτικούς/πνευματικούς ανθρώπους	1	2	3	4	5
11. Έχω αισθανθεί απόρριψη ή παρεξήγηση από θρησκευτικούς/πνευματικούς ανθρώπους	1	2	3	4	5
12. Έχω νιώσει ότι άλλοι με υποτιμούσαν εξαιτίας των θρησκευτικών/πνευματικών μου πεποιθήσεων	1	2	3	4	5
13. Είχα συγκρούσεις με άλλους ανθρώπους σχετικά με	1	2	3	4	5

θρησκευτικά/πνευματικά θέματα					
14. Έχω νιώσει θυμό για την οργανωμένη θρησκεία	1	2	3	4	5
15. Έχω κάνει προσπάθειες για να ακολουθήσω τις ηθικές αρχές στις οποίες πιστεύω	1	2	3	4	5
16. Έχω ανησυχήσει ότι οι πράξεις μου ήταν ηθικά ή πνευματικά λάθος	1	2	3	4	5
17. Έχω νιώσει διχασμένος ανάμεσα σε αυτό που ήθελα και αυτό που ήξερα ότι ήταν ηθικά σωστό	1	2	3	4	5
18. Έχω νιώσει ένοχος που δεν ανταποκρίθηκα στα πρότυπα ηθικής	1	2	3	4	5
19. Έχω αναρωτηθεί αν η ζωή έχει πραγματικά σημασία	1	2	3	4	5
20. Έχω νιώσει σαν η ζωή μου να μην είχε πιο βαθύ νόημα	1	2	3	4	5
21. Έχω αναρωτηθεί αν η ζωή μου θα κάνει πραγματικά τη διαφορά στον κόσμο	1	2	3	4	5
22. Είχα ανησυχίες σχετικά με το αν υπάρχει οποιοσδήποτε απώτερος σκοπός της ζωής ή της ύπαρξης μου	1	2	3	4	5
23. Έχω αγωνιστεί να καταλάβω τι πραγματικά πιστεύω για τη θρησκεία/πνευματικότητα	1	2	3	4	5
24. Έχω νιώσει μπερδεμένος για τις θρησκευτικές/πνευματικές πεποιθήσεις	1	2	3	4	5
25. Έχω αισθανθεί προβληματισμένος από αμφιβολίες ή ερωτήσεις για τη θρησκεία ή την πνευματικότητα	1	2	3	4	5
26. Έχω ανησυχήσει για το αν οι πεποιθήσεις μου σχετικά με τη θρησκεία/πνευματικότητα ήταν σωστές	1	2	3	4	5

Κείμενο 1.

Πόσο αξιόπιστο θεωρείται το κείμενο, που μόλις διαβάσατε;

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

Πόσο σίγουρος είστε για την απάντησή σας;

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

Με βάση το κείμενο που διαβάσατε, θα θέλαμε να αξιολογήσετε τον συγγραφέα ως προς τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

Ανεπαρκής	1	2	3	4	5	6	7	Επαρκής
Μη ευφυής	1	2	3	4	5	6	7	Ευφυής
Αμόρφωτος	1	2	3	4	5	6	7	Μορφωμένος
Ερασιτέχνης	1	2	3	4	5	6	7	Επαγγελματίας
Άπειρος	1	2	3	4	5	6	7	Έμπειρος
Αναρμόδιος	1	2	3	4	5	6	7	Αρμόδιος
Ανειλικρινής	1	2	3	4	5	6	7	Ειλικρινής
Ανέντιμος	1	2	3	4	5	6	7	Έντιμος
Άδικος	1	2	3	4	5	6	7	Δίκαιος
Προκατειλημμένος	1	2	3	4	5	6	7	Αμερόληπτος
Ανήθικος	1	2	3	4	5	6	7	Ηθικός
Αντιδεοντολογικός	1	2	3	4	5	6	7	Δεοντολογικός
Ανεύθυνος	1	2	3	4	5	6	7	Υπεύθυνος
Απερίσκεπτος	1	2	3	4	5	6	7	Συνετός

Κείμενο 2.

Πόσο αξιόπιστο θεωρείται το κείμενο, που μόλις διαβάσατε;

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

Πόσο σίγουρος είστε για την απάντησή σας;

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

Με βάση το κείμενο που διαβάσατε, θα θέλαμε να αξιολογήσετε τον συγγραφέα ως προς τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

Ανεπαρκής	1	2	3	4	5	6	7	Επαρκής
Μη ευφυής	1	2	3	4	5	6	7	Ευφυής
Αμόρφωτος	1	2	3	4	5	6	7	Μορφωμένος
Ερασιτέχνης	1	2	3	4	5	6	7	Επαγγελματίας
Άπειρος	1	2	3	4	5	6	7	Έμπειρος
Αναρμόδιος	1	2	3	4	5	6	7	Αρμόδιος
Ανειλικρινής	1	2	3	4	5	6	7	Ειλικρινής
Ανέντιμος	1	2	3	4	5	6	7	Έντιμος
Άδικος	1	2	3	4	5	6	7	Δίκαιος
Προκατειλημμένος	1	2	3	4	5	6	7	Αμερόληπτος
Ανήθικος	1	2	3	4	5	6	7	Ηθικός
Αντιδεοντολογικός	1	2	3	4	5	6	7	Δεοντολογικός
Ανεύθυνος	1	2	3	4	5	6	7	Υπεύθυνος
Απερίσκεπτος	1	2	3	4	5	6	7	Συνετός

Κείμενο 3.

Πόσο αξιόπιστο θεωρείται το κείμενο, που μόλις διαβάσατε;

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

Πόσο σίγουρος είστε για την απάντησή σας;

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

Με βάση το κείμενο που διαβάσατε, θα θέλαμε να αξιολογήσετε τον συγγραφέα ως προς τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

Ανεπαρκής	1	2	3	4	5	6	7	Επαρκής
Μη ευφυής	1	2	3	4	5	6	7	Ευφυής
Αμόρφωτος	1	2	3	4	5	6	7	Μορφωμένος
Ερασιτέχνης	1	2	3	4	5	6	7	Επαγγελματίας
Άπειρος	1	2	3	4	5	6	7	Έμπειρος
Αναρμόδιος	1	2	3	4	5	6	7	Αρμόδιος
Ανειλικρινής	1	2	3	4	5	6	7	Ειλικρινής
Ανέντιμος	1	2	3	4	5	6	7	Έντιμος
Άδικος	1	2	3	4	5	6	7	Δίκαιος
Προκατειλημμένος	1	2	3	4	5	6	7	Αμερόληπτος
Ανήθικος	1	2	3	4	5	6	7	Ηθικός
Αντιδεοντολογικός	1	2	3	4	5	6	7	Δεοντολογικός
Ανεύθυνος	1	2	3	4	5	6	7	Υπεύθυνος
Απερίσκεπτος	1	2	3	4	5	6	7	Συνετός

Κείμενο 4.

Πόσο αξιόπιστο θεωρείται το κείμενο, που μόλις διαβάσατε;

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

Πόσο σίγουρος είστε για την απάντησή σας;

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

Με βάση το κείμενο που διαβάσατε, θα θέλαμε να αξιολογήσετε τον συγγραφέα ως προς τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

Ανεπαρκής	1	2	3	4	5	6	7	Επαρκής
Μη ευφυής	1	2	3	4	5	6	7	Ευφυής
Αμόρφωτος	1	2	3	4	5	6	7	Μορφωμένος
Ερασιτέχνης	1	2	3	4	5	6	7	Επαγγελματίας
Άπειρος	1	2	3	4	5	6	7	Έμπειρος
Αναρμόδιος	1	2	3	4	5	6	7	Αρμόδιος
Ανειλικρινής	1	2	3	4	5	6	7	Ειλικρινής
Ανέντιμος	1	2	3	4	5	6	7	Έντιμος
Άδικος	1	2	3	4	5	6	7	Δίκαιος
Προκατειλημμένος	1	2	3	4	5	6	7	Αμερόληπτος
Ανήθικος	1	2	3	4	5	6	7	Ηθικός
Αντιδεοντολογικός	1	2	3	4	5	6	7	Δεοντολογικός
Ανεύθυνος	1	2	3	4	5	6	7	Υπεύθυνος
Απερίσκεπτος	1	2	3	4	5	6	7	Συνετός

Κείμενο 5.

Πόσο αξιόπιστο θεωρείται το κείμενο, που μόλις διαβάσατε;

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

Πόσο σίγουρος είστε για την απάντησή σας;

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

Με βάση το κείμενο που διαβάσατε, θα θέλαμε να αξιολογήσετε τον συγγραφέα ως προς τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

Ανεπαρκής	1	2	3	4	5	6	7	Επαρκής
Μη ευφυής	1	2	3	4	5	6	7	Ευφυής
Αμόρφωτος	1	2	3	4	5	6	7	Μορφωμένος
Ερασιτέχνης	1	2	3	4	5	6	7	Επαγγελματίας
Άπειρος	1	2	3	4	5	6	7	Έμπειρος
Αναρμόδιος	1	2	3	4	5	6	7	Αρμόδιος
Ανειλικρινής	1	2	3	4	5	6	7	Ειλικρινής
Ανέντιμος	1	2	3	4	5	6	7	Έντιμος
Άδικος	1	2	3	4	5	6	7	Δίκαιος
Προκατειλημμένος	1	2	3	4	5	6	7	Αμερόληπτος
Ανήθικος	1	2	3	4	5	6	7	Ηθικός
Αντιδεοντολογικός	1	2	3	4	5	6	7	Δεοντολογικός
Ανεύθυνος	1	2	3	4	5	6	7	Υπεύθυνος
Απερίσκεπτος	1	2	3	4	5	6	7	Συνετός

Κείμενο 6.

Πόσο αξιόπιστο θεωρείται το κείμενο, που μόλις διαβάσατε;

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

Πόσο σίγουρος είστε για την απάντησή σας;

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

Με βάση το κείμενο που διαβάσατε, θα θέλαμε να αξιολογήσετε τον συγγραφέα ως προς τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

Ανεπαρκής	1	2	3	4	5	6	7	Επαρκής
Μη ευφυής	1	2	3	4	5	6	7	Ευφυής
Αμόρφωτος	1	2	3	4	5	6	7	Μορφωμένος
Ερασιτέχνης	1	2	3	4	5	6	7	Επαγγελματίας
Άπειρος	1	2	3	4	5	6	7	Έμπειρος
Αναρμόδιος	1	2	3	4	5	6	7	Αρμόδιος
Ανειλικρινής	1	2	3	4	5	6	7	Ειλικρινής
Ανέντιμος	1	2	3	4	5	6	7	Έντιμος
Άδικος	1	2	3	4	5	6	7	Δίκαιος
Προκατειλημμένος	1	2	3	4	5	6	7	Αμερόληπτος
Ανήθικος	1	2	3	4	5	6	7	Ηθικός
Αντιδεοντολογικός	1	2	3	4	5	6	7	Δεοντολογικός
Ανεύθυνος	1	2	3	4	5	6	7	Υπεύθυνος
Απερίσκεπτος	1	2	3	4	5	6	7	Συνετός

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Πίνακας 13. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις κρίσεων αξιοπιστίας ανά ομάδα, ηλικιακή ομάδα, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας.

Ομάδα	Φύλο	Επίπεδο Θρησκευτικότητας	Ηλικιακή Ομάδα			
			20-30		45-65	
			M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	Ανδρες	Χαμηλό	5,43	1,39	6,00	0,92
	Γυναίκες		5,77	1,09	6,35	0,93
	Ανδρες	Υψηλό	5,75	1,05	5,75	1,03
	Γυναίκες		5,28	1,52	6,09	1,13
Ομάδα Β'	Ανδρες	Χαμηλό	4,88	0,64	4,86	1,67
	Γυναίκες		5,13	1,24	6,11	1,15
	Ανδρες	Υψηλό	5,14	1,06	5,25	1,70
	Γυναίκες		5,33	1,27	5,92	1,37

Πίνακας 14. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις κρίσεων αξιοπιστίας ανά ομάδα, ηλικιακή ομάδα, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας.

Ομάδα	Φύλο	Επίπεδο Θρησκευτικότητας	Ηλικιακή Ομάδα			
			20-30		45-65	
			M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	Ανδρες	Χαμηλό	4,43	1,51	6,13	1,35
	Γυναίκες		4,69	1,65	6,13	1,14
	Ανδρες	Υψηλό	5,08	1,83	5,50	0,92
	Γυναίκες		5,22	1,21	5,73	1,19
Ομάδα Β'	Ανδρες	Χαμηλό	5,38	1,18	4,57	2,07
	Γυναίκες		5,53	1,24	6,19	1,17
	Ανδρες	Υψηλό	5,00	1,29	6,50	0,57
	Γυναίκες		5,57	1,07	6,17	1,19

Πίνακας 15. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις κρίσεων για την ειδημοσύνη ανά ομάδα, ηλικιακή ομάδα, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας.

Ομάδα	Φύλο	Επίπεδο Θρησκευτικότητας	Ηλικιακή Ομάδα			
			20-30		45-65	
			M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	Ανδρες	Χαμηλό	4,35	1,09	5,45	1,26
	Γυναίκες		4,93	1,16	5,34	1,76
	Ανδρες	Υψηλό	5,06	1,23	4,97	0,67
	Γυναίκες		3,78	0,98	5,72	1,31
Ομάδα Β'	Ανδρες	Χαμηλό	5,04	0,95	4,07	2,11
	Γυναίκες		4,80	1,42	5,11	1,37
	Ανδρες	Υψηλό	4,80	0,75	6,12	0,15
	Γυναίκες		4,81	0,65	5,34	1,60

Πίνακας 16. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις κρίσεων για την ειδημοσύνη ανά ομάδα, ηλικιακή ομάδα, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας.

Ομάδα	Φύλο	Επίπεδο Θρησκευτικότητας	Ηλικιακή Ομάδα			
			20-30		45-65	
			M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	Ανδρες	Χαμηλό	3,66	1,66	5,02	2,22
	Γυναίκες		4,42	1,29	5,23	1,69
	Ανδρες	Υψηλό	4,75	1,20	4,06	1,26
	Γυναίκες		4,50	1,53	5,74	1,25
Ομάδα Β'	Ανδρες	Χαμηλό	4,68	1,55	3,85	2,18
	Γυναίκες		5,40	1,15	5,14	1,41
	Ανδρες	Υψηλό	3,90	1,16	4,54	2,18
	Γυναίκες		4,96	0,92	5,31	1,73

Πίνακας 17. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις κρίσεων για την ακεραιότητα ανά ομάδα, ηλικιακή ομάδα, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας.

Ομάδα	Φύλο	Επίπεδο Θρησκευτικότητας	Ηλικιακή Ομάδα			
			20-30		45-65	
			M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	Ανδρες	Χαμηλό	4,60	0,89	5,28	1,37
	Γυναίκες		4,86	1,28	5,36	1,70
	Ανδρες	Υψηλό	4,56	0,95	4,93	1,74
	Γυναίκες		3,76	1,19	5,93	1,24
Ομάδα Β'	Ανδρες	Χαμηλό	5,21	1,06	3,96	1,96
	Γυναίκες		5,01	1,41	5,31	1,48
	Ανδρες	Υψηλό	5,07	0,82	6,56	0,51
	Γυναίκες		4,83	0,87	5,27	1,47

Πίνακας 18. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις κρίσεων για την ακεραιότητα ανά ομάδα, ηλικιακή ομάδα, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας.

Ομάδα	Φύλο	Επίπεδο Θρησκευτικότητας	Ηλικιακή Ομάδα			
			20-30		45-65	
			M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	Ανδρες	Χαμηλό	3,82	1,66	5,15	2,05
	Γυναίκες		4,26	1,20	5,13	1,95
	Ανδρες	Υψηλό	4,37	1,63	3,78	1,70
	Γυναίκες		4,30	1,78	5,77	1,34
Ομάδα Β'	Ανδρες	Χαμηλό	4,31	1,53	3,75	2,26
	Γυναίκες		5,23	1,10	5,05	1,48
	Ανδρες	Υψηλό	3,64	0,73	4,31	2,24
	Γυναίκες		4,82	0,93	5,25	1,60

Πίνακας 19. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις κρίσεων για την ακεραιότητα ανά ομάδα, ηλικιακή ομάδα, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας.

Ομάδα	Φύλο	Επίπεδο Θρησκευτικότητας	Ηλικιακή Ομάδα			
			20-30		45-65	
			M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	Ανδρες	Χαμηλό	5,46	1,31	6,06	0,95
	Γυναίκες		5,96	0,90	6,32	0,80
	Ανδρες	Υψηλό	5,45	0,77	5,43	1,10
	Γυναίκες		5,40	1,34	6,06	1,19
Ομάδα Β'	Ανδρες	Χαμηλό	4,78	0,98	4,46	1,88
	Γυναίκες		5,23	0,98	6,03	1,02
	Ανδρες	Υψηλό	5,50	1,00	5,06	2,04
	Γυναίκες		5,58	0,89	6,14	1,12

Πίνακας 20. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις κρίσεων για την ηθικότητα ανά ομάδα, ηλικιακή ομάδα, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας.

Ομάδα	Φύλο	Επίπεδο Θρησκευτικότητας	Ηλικιακή Ομάδα			
			20-30		45-65	
			M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	Ανδρες	Χαμηλό	4,50	1,04	5,31	1,52
	Γυναίκες		5,26	1,17	5,46	1,64
	Ανδρες	Υψηλό	4,97	1,47	5,09	1,79
	Γυναίκες		3,50	1,23	6,04	1,16
Ομάδα Β'	Ανδρες	Χαμηλό	5,03	1,06	4,17	2,15
	Γυναίκες		5,00	1,52	5,28	1,54
	Ανδρες	Υψηλό	5,10	0,67	5,93	0,92
	Γυναίκες		5,27	0,84	5,25	1,64

Πίνακας 21. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις κρίσεων για την ηθικότητα ανά ομάδα, ηλικιακή ομάδα, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας.

Ομάδα	Φύλο	Επίπεδο Θρησκευτικότητας	Ηλικιακή Ομάδα			
			20-30		45-65	
			M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	Άνδρες	Χαμηλό	3,96	1,64	5,09	2,01
	Γυναίκες		4,34	1,10	5,10	1,93
	Άνδρες	Υψηλό	4,68	1,71	4,21	1,94
	Γυναίκες		4,58	1,54	5,95	1,24
Ομάδα Β'	Άνδρες	Χαμηλό	4,50	1,45	4,03	2,24
	Γυναίκες		5,20	1,19	5,13	1,59
	Άνδρες	Υψηλό	3,85	1,10	4,31	1,95
	Γυναίκες		5,01	0,86	5,25	1,70

Πίνακας 22. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις κρίσεων αξιοπιστίας ανά ομάδα, ηλικιακή ομάδα, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας.

Ομάδα	Φύλο	Επίπεδο Θρησκευτικότητας	Ηλικιακή Ομάδα			
			20-30		45-65	
			M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	Άνδρες	Χαμηλό	4,50	2,01	4,42	2,23
	Γυναίκες		4,50	1,46	4,68	2,16
	Άνδρες	Υψηλό	3,00	1,50	3,75	2,21
	Γυναίκες		4,38	1,71	5,73	1,38
Ομάδα Β'	Άνδρες	Χαμηλό	4,22	1,20	3,50	1,87
	Γυναίκες		5,07	1,33	4,96	1,52
	Άνδρες	Υψηλό	3,00	1,54	3,80	2,58
	Γυναίκες		4,90	1,22	5,18	2,04

Πίνακας 23. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις κρίσεων για την ειδημοσύνη ανά ομάδα, ηλικιακή ομάδα, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας.

Ομάδα	Φύλο	Επίπεδο Θρησκευτικότητας	Ηλικιακή Ομάδα			
			20-30		45-65	
			M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	Ανδρες	Χαμηλό	4,51	1,79	4,56	2,07
	Γυναίκες		4,37	1,38	5,06	1,71
	Ανδρες	Υψηλό	4,16	1,01	4,45	0,85
	Γυναίκες		4,58	1,51	5,82	1,29
Ομάδα Β'	Ανδρες	Χαμηλό	4,83	1,27	4,13	1,88
	Γυναίκες		4,97	1,19	5,16	1,36
	Ανδρες	Υψηλό	3,55	1,28	4,06	2,57
	Γυναίκες		5,26	0,92	5,27	1,86

Πίνακας 24. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις κρίσεων για την ακεραιότητα ανά ομάδα, ηλικιακή ομάδα, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας.

Ομάδα	Φύλο	Επίπεδο Θρησκευτικότητας	Ηλικιακή Ομάδα			
			20-30		45-65	
			M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	Ανδρες	Χαμηλό	4,65	1,67	4,72	2,00
	Γυναίκες		4,30	1,36	4,89	1,97
	Ανδρες	Υψηλό	3,63	1,47	3,68	1,84
	Γυναίκες		4,26	1,81	5,90	1,37
Ομάδα Β'	Ανδρες	Χαμηλό	4,44	1,24	4,08	2,00
	Γυναίκες		5,00	1,24	5,11	1,34
	Ανδρες	Υψηλό	3,33	0,94	3,80	2,57
	Γυναίκες		4,98	0,84	5,11	1,93

Πίνακας 25. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις κρίσεων για την ηθικότητα ανά ομάδα, ηλικιακή ομάδα, φύλο και επίπεδο θρησκευτικότητας.

Ομάδα	Φύλο	Επίπεδο Θρησκευτικότητας	Ηλικιακή Ομάδα			
			20-30		45-65	
			M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ομάδα Α'	Ανδρες	Χαμηλό	4,90	1,86	4,93	1,97
	Γυναίκες		4,40	1,25	4,88	1,99
	Ανδρες	Υψηλό	3,88	1,36	3,81	1,95
	Γυναίκες		4,59	1,53	6,01	1,21
Ομάδα Β'	Ανδρες	Χαμηλό	4,69	1,08	4,37	1,86
	Γυναίκες		4,98	1,18	5,24	1,46
	Ανδρες	Υψηλό	3,45	1,31	3,85	2,43
	Γυναίκες		5,16	0,87	5,00	2,00